

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภูมิหลัง แรงจูงใจ ความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อม สถาบันและการบูรณาการตนเอง กับความยึดมั่นผูกพันต่อวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นพื้นฐานในการวิจัย ซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาพยาบาล
2. แนวคิดเกี่ยวกับความยึดมั่นผูกพันต่อวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล
3. แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่สัมพันธ์กับความยึดมั่นผูกพันต่อวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาพยาบาล

การจัดการศึกษาพยาบาลในปัจจุบันแม้ว่าจะอยู่ในความรับผิดชอบของสถาบันการศึกษา วิชาชีพการพยาบาลหลายแห่งทั้งภาครัฐบาลและเอกชน ซึ่งมีความแตกต่างกันในด้านนโยบาย การบริหารองค์การของแต่ละเจ้าสังกัด แต่ทุกสถาบันต่างก็พยายามที่จะพัฒนาการศึกษาพยาบาล เพื่อผลิตบัณฑิตพยาบาลให้มีปริมาณและคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการใช้ของประเทศชาติ และประชาชน และเพื่อรักษาระดับมาตรฐานของวิชาชีพให้ทรงคุณค่าในสังคมได้อย่างมั่นคง ลักษณะการบริหารสถาบันการศึกษาพยาบาลของไทย แบ่งออกเป็น 7 ประเภท คือ

1. สถาบันการศึกษาพยาบาลของรัฐบาลในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย

เป็นสถาบันการศึกษาพยาบาลที่มีนโยบายการผลิตพยาบาลวิชาชีพเพื่อสนองความต้องการของสังคมและยกระดับมาตรฐานวิชาชีพ รวมทั้งผลิตผู้ชำนาญเฉพาะทาง ผู้สำเร็จการศึกษามีทั้งผู้ที่ได้รับและไม่ได้รับทุนอุดหนุนการศึกษาจากรัฐบาล ผู้ที่ได้รับทุนอุดหนุนการศึกษามีข้อผูกพันในการทำงานภายหลังสำเร็จการศึกษา สำหรับผู้ที่ไม่ได้รับทุนอุดหนุนการศึกษามีอิสระในการเลือกประกอบอาชีพเมื่อสำเร็จการศึกษา สถาบันการศึกษาพยาบาลเหล่านี้ ได้แก่

- ภาควิชาพยาบาลศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล
- คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
- คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

2. สถาบันการศึกษาพยาบาลของเอกชนในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย

เป็นสถาบันที่มีนโยบายการผลิตพยาบาลวิชาชีพเพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษาปฏิบัติงานในสถานบริการด้านสุขภาพที่กำเนิดมาจากองค์กรทางศาสนา หรือมูลนิธิที่เป็นเจ้าของสถาบันการศึกษานั้นๆ หรือเพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษาทำงานในสถานธุรกิจบริการด้านสุขภาพ มีคณะกรรมการการศึกษาเอกชนสำนักงานปลัดกระทรวงทบวงมหาวิทยาลัยเป็นผู้ดูแลด้านมาตรฐานการศึกษา สถาบันเหล่านี้ ได้แก่

- คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต
- คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ
- คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
- คณะพยาบาลศาสตร์แมคคอร์มิค มหาวิทยาลัยพายัพ
- คณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยมิชชั่น
- คณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยพยาบาลเซนต์หลุยส์
- คณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยคริสเตียน

3. สถาบันการศึกษาพยาบาลในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

มีนโยบายที่จะผลิตบุคลากรให้เพียงพอกับการขยายบริการด้านการรักษาพยาบาลใน ส่วนภูมิภาค โดยให้ทุนการศึกษาแก่คนในท้องถิ่นเข้ามาศึกษา และเมื่อสำเร็จการศึกษาก็กลับไปปฏิบัติงานในภูมิลำเนาเดิม สถาบันการศึกษาพยาบาลในสังกัดนี้ที่เปิดสอนหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ (4 ปี) มีทั้งหมด 26 แห่ง ได้แก่

- วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพ
- วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ชลบุรี
- วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ชัยนาท
- วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ตรัง
- วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครพนม
- วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครราชสีมา
- วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครศรีธรรมราช

- วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นราธิวาส
- วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี บำราศนราดูร
- วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี พะเยา
- วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี พุทธชินราช
- วิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้า
- วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี พระพุทธบาท
- วิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้า
- วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี 1
- วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ลำปาง
- วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา
- วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สรรพสิทธิประสงค์
- วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สวรรค์ประชารักษ์
- วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สระบุรี
- วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุราษฎร์ธานี
- วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุรินทร์
- วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ศรีธัญญา
- วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม
- วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุตรธานี
- วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุตรดิตถ์

4. สถาบันการศึกษาพยาบาลในสังกัดกระทรวงกลาโหม

มีนโยบายการผลิตเพื่อให้ผู้ที่สำเร็จการศึกษาปฏิบัติงานด้านการพยาบาลในกองทัพ

มีสถาบันการศึกษาพยาบาลในสังกัด คือ

- วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก
- วิทยาลัยพยาบาลกองทัพเรือ
- วิทยาลัยพยาบาลกองทัพอากาศ

5. สถาบันการศึกษาพยาบาลในสังกัดกระทรวงมหาดไทย

มีนโยบายการผลิตเพื่อให้ผู้ที่สำเร็จการศึกษาปฏิบัติงานด้านการพยาบาลในกรม

ตำรวจ มีสถาบันการศึกษาพยาบาลในสังกัด คือ

- วิทยาลัยพยาบาลตำรวจ

6. สถาบันการศึกษาพยาบาลในสังกัดกรุงเทพมหานคร

มีนโยบายการผลิตเพื่อให้ผู้ที่สำเร็จการศึกษาปฏิบัติงานด้านการพยาบาลในสถานบริการ

ด้านสุขภาพในหน่วยงานของกรุงเทพมหานคร มีสถาบันการศึกษาพยาบาลในสังกัด คือ

- วิทยาลัยพยาบาลเกื้อการุณย์

7. สถาบันการศึกษาพยาบาลในสังกัดสภาการพยาบาล

มีนโยบายการผลิตเพื่อให้ผู้ที่สำเร็จการศึกษาปฏิบัติงานด้านการพยาบาลในสถานบริการด้านสุขภาพในหน่วยงานของสภาการพยาบาล มีสถาบันการศึกษาพยาบาลในสังกัด คือ

- วิทยาลัยพยาบาลสภาการพยาบาล

ในส่วนของหลักสูตร การคัดเลือกนักศึกษา และเป้าหมายการศึกษา นั้นหนา น้าฝน (2536) ได้กล่าวสรุปไว้ว่า มีการจัดการศึกษาโดยใช้หลักสูตรที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน ปรัชญา และวัตถุประสงค์ มีภาพรวมในด้านคุณลักษณะสำคัญของผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลคล้ายคลึงกัน คุณสมบัติเบื้องต้นของผู้สมัครสอบคัดเลือกเข้าสู่สถาบันการศึกษามีเกณฑ์คุณสมบัติทั่วไปคล้ายคลึงกัน แต่คุณลักษณะส่วนบุคคลด้านจิตใจยังไม่มีเกณฑ์ในการคัดสรรเป้าหมายอันเป็นผลผลิตของสถาบันการศึกษาพยาบาลที่มีคุณภาพ ต้องเป็นบัณฑิตพยาบาลที่มีความสามารถทั้งในด้านการบริหาร การบริการ และด้านวิชาการ และเป็นบุคคลที่มีความรักและความภาคภูมิใจในวิชาชีพการพยาบาล เพื่อนำไปสู่การดำรงรักษามาตรฐานวิชาชีพการพยาบาลต่อไปในอนาคต

แนวคิดเกี่ยวกับความยึดมั่นผูกพันต่อวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล

ความยึดมั่นผูกพัน (Commitment)

โดยทั่วไปจะหมายถึง การผูกมัด ในทางสังคมวิทยา หมายถึง การกระทำที่เป็นไปในทางเดียวกันอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ส่วนในทางการศึกษาเรื่องอาชีพ จะใช้เพื่อบ่งบอกว่าเมื่อบุคคลได้เข้าสู่การอาชีพแล้วจะไม่เปลี่ยนอาชีพด้วยเหตุผลทางเศรษฐกิจ โดยอ้างถึงกระบวนการที่เขาเข้ามาสู่อาชีพอย่างมีความมั่นใจและปรารถนาที่จะประกอบอาชีพนั้นต่อไปด้วยความสมัครใจ (Becker, 1960) ในระดับบุคคล หมายถึง ข้อผูกมัดหรือคำปฏิญาณของบุคคลที่มีต่อการ กระทำหรือการตัดสินใจ (Pallak และคณะ, 1980) ความรู้สึกทางจิตใจที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเองของบุคคล เป็นรากฐานของการมีเอกลักษณ์ของบุคคล (Stryker and Serpe, 1982 ; Stryker, 1987)

Field (1974) กล่าวว่า ความยึดมั่นผูกพันมีที่มาหลายทาง เช่น จากความคาดหวังทางวัฒนธรรมที่ถือเป็นข้อปฏิบัติโดยทั่วไป จากกฎระเบียบของทางราชการและจากการปรับตัวต่อการทำงานอาชีพและต่อความคาดหวังที่มีมาจกประสบการณ์ในการทำงาน ซึ่งสิ่งเหล่านี้เกิดจากปัจจัยภูมิหลังทางสังคมของบุคคลเป็นหลัก แต่ก็มีข้อแตกต่างและผลกระทบมาจากแนวความคิดในเรื่องภาพพจน์ของตนเอง กรอบอ้างอิง และการเลือกอาชีพ ส่วน Kanter (1974) กล่าวว่า ความยึดมั่น

ผูกพันเกิดจากประสบการณ์ส่วนบุคคลและความต้องการขององค์การในสังคม นั่นคือสังคมได้มีการจัดระบบความต้องการนี้ และสมาชิกสังคมได้ปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมทั้งในทางบวกและทางลบ จะโดยการใช้อารมณ์หรือสติปัญญาก็ตามต่อสถานการณ์นั้นเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของการอยู่ในสังคม จากประสบการณ์และการถ่ายทอดการเรียนรู้ ความยึดมั่นผูกพันมักจะแสดงนัยยะความปรารถนาของบุคคลที่จะแสดงพลังและความจงรักภักดีต่อสังคม ซึ่งเป็นการชี้เจตนารมณ์ของตนเองต่อระบบความสัมพันธ์ในสังคมนั้น

กล่าวโดยสรุป ความยึดมั่นผูกพัน หมายถึง คุณลักษณะทางด้านจิตใจที่เกี่ยวข้องกันในทางบวกกับความรัก ความภักดี การปฏิบัติตามสิ่งที่ตนยึดมั่นโดยใช้ประสบการณ์และการเรียนรู้ที่มาจากกรอบม หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นเรื่องที่อ้างถึงเจตนารมณ์ที่บุคคลยึดมั่นในสิ่งที่ตนได้ตัดสินใจเลือกนั่นเอง

ความเป็นวิชาชีพ (Profession)

หมายถึง อาชีพประเภทใดประเภทหนึ่งที่มีอำนาจและสถานภาพทางสังคมเป็นที่ยอมรับว่ามีความสำคัญในสังคม เช่น อาชีพทางการแพทย์ กฎหมาย ศาสนา ผู้ประกอบวิชาชีพโดยปกติจะต้องมีทักษะทางเทคนิคสูงและได้รับการศึกษาหรืออบรม จนเป็นที่รับรองอย่างเป็นทางการ มีหลักฐานแสดงคุณวุฒิ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2524)

หมายถึง อาชีพซึ่งจำเป็นต้องมีการเรียนโดยเฉพาะในระดับอุดมศึกษาเป็นเวลาหลายปี และต้องมีประมวลจริยธรรม (Code of Ethics) ยึดถือประจำอาชีพนั้นๆด้วย (อเนกกุล กริแสง, 2526)

หมายถึง บริการของอาชีพหนึ่ง ๆ ในระดับสถาบันของสังคม ซึ่งมีลักษณะดังนี้ (ลออ หุตางกูร, 2521)

1. มีหน้าที่ให้บริการเฉพาะด้าน ซึ่งต้องอาศัยบุคลากรที่มีความรู้ ความชำนาญแท้จริงในการนั้น เพื่อประกันประสิทธิภาพของบริการและความปลอดภัยของสังคม

2. เป็นการบริการในสิ่งที่มีความสำคัญและจำเป็นพื้นฐานของชีวิตมนุษย์ซึ่งสังคมพยายามจัดสรรขึ้นเพื่อให้บริการแก่สมาชิกตามความจำเป็นอย่างทั่วถึง เช่น บริการทางการแพทย์ การพยาบาล การศึกษา และจะเพิ่มพูนมากขึ้นตามความเจริญในอารยธรรม ความก้าวหน้าทางวิทยาการและเศรษฐกิจของแต่ละสังคม

3. เป็นบริการที่ต้องการธรรมจรรยาที่สูงพอของผู้ให้บริการ เพราะความมีสิทธิ์เฉพาะในการให้บริการนั้น ๆ ผู้ให้บริการจะต้องมีทั้งความรู้ ความสามารถในการบริการ มีวิจารณญาณ และคุณธรรมที่เป็นที่เชื่อถือไว้วางใจได้ว่าจะไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน ไม่ก่อความเสียหายให้แก่ผู้รับบริการและสังคมโดยส่วนรวม

นอกจากนี้ Goode (1957 : อ้างใน นันทนา น้ำฝน, 2536) ได้จำแนกคุณลักษณะของกลุ่มวิชาชีพว่ามีดังนี้

1. สมาชิกเชื่อมโยงกันด้วยความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน หรือมีความเป็นเอกลักษณ์
2. มีสถานะภาพยืนยาวในฐานะสมาชิก
3. สมาชิกมีค่านิยมพื้นฐานร่วมกัน
4. มีการกา
5. มีการปฏิบัติหรือแสดงออกในแนวทางเดียวกัน
6. กลุ่มสังคมมีอิทธิพลในการควบคุมมวลสมาชิกทุกคน
7. มีข้อจำกัดที่ชัดเจนและมีเหตุผลทางสังคม
8. สมาชิกรุ่นใหม่ต้องผ่านกระบวนการถ่ายทอดทางสังคม โดยมีกระบวนการฝึกปฏิบัติ

และมีการควบคุมการฝึกปฏิบัติงานในวิชาชีพนั้น

Pavalko (อ้างใน Bernhard และ Walsh, 1981) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของข้อความ เป็นวิชาชีพว่าประกอบไปด้วย

1. มีทฤษฎีหรือองค์ความรู้เฉพาะสาขาที่ชัดเจน
2. เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับค่านิยมพื้นฐานของสังคม
3. มีระยะเวลาในการศึกษาและฝึกงานที่ยาวนานพอสมควร
4. มีแรงจูงใจในการทำงาน
5. มีเอกสิทธิ์ในการทำงาน
6. มีความยึดมั่นผูกพันต่อวิชาชีพ
7. มีความรู้สึกร่วมในการเป็นสมาชิกของกลุ่ม
8. มีจรรยาบรรณ

นอกจากนี้ Horobin (1983) ก็ได้กล่าวว่า วิชาชีพมีคุณลักษณะที่แตกต่างจากอาชีพทั่วไป คือ

ไป คือ

1. ระยะเวลาการฝึกปฏิบัติมีระยะเวลายาวนาน
2. มีการศึกษาหาความรู้ลึกลงไปในศาสตร์เฉพาะสาขา
3. บุคลากรเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมตามบรรทัดฐานอันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะแบบ
4. คำนึงถึงประโยชน์ของประชาชนผู้รับบริการมากกว่าประโยชน์ตอบแทน
5. บุคลากรมีความยึดมั่นผูกพันต่ออาชีพ ประสงค์ที่จะประกอบอาชีพนั้นต่อไปโดยไม่

คิดที่จะเปลี่ยนงาน

สรุปได้ว่า วิชาชีพเป็นอาชีพที่มีหลักการทางวิชาการหรือทฤษฎีมีการถ่ายทอดความรู้ และทักษะให้สมาชิกใหม่ เพื่อให้สามารถให้บริการแก่ผู้รับบริการได้ตามบรรทัดฐานของวิชาชีพนั้น

การศึกษาที่จัดให้นั้นควรเป็นระดับอุดมศึกษา มีจรรยาบรรณในการประกอบอาชีพ มีเอกสิทธิ์ในการทำงาน และมีองค์การวิชาชีพทำหน้าที่ควบคุมสมาชิกของวิชาชีพ

วิชาชีพการพยาบาล (Nursing Profession)

วิชาชีพการพยาบาลเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ซึ่งต้องนำหลักการทางวิทยาศาสตร์มาประยุกต์ในการให้บริการทางด้านสุขภาพอนามัยแก่ผู้ป่วยและประชาชนทั่วไป ในการดำเนินงานจะต้องได้รับความร่วมมือจากแพทย์ และบุคลากรอื่น ๆ ในทีมสุขภาพด้วย

Bredenberg (อ้างใน Kelly, 1981) กล่าวว่า วิชาชีพการพยาบาลเป็นวิทยาศาสตร์และศิลป์ที่มีความเกี่ยวข้องกับผู้ป่วยทั้งหมด คือ ทางด้านร่างกาย จิตใจ และอารมณ์ พยาบาลจะต้องส่งเสริมให้ผู้ป่วยมีสุขภาพกายและจิตดีโดยที่พยาบาลต้องเป็นทั้งผู้ให้คำแนะนำ เป็นตัวอย่างที่ดีด้านสุขภาพอนามัย รวมถึงการดูแลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม สังคม และจิตใจของผู้ป่วยให้ดีเท่ากับทางด้านร่างกาย นอกจากนี้พยาบาลจะต้องให้บริการทางด้านสุขภาพอนามัยแก่ครอบครัว ชุมชน และแต่ละบุคคลด้วย ส่วน ฤทัยรัตน์ ธรเสนา(2535) ได้กล่าวสรุปว่า วิชาชีพการพยาบาลเป็นวิชาชีพที่มีลักษณะเฉพาะทางและจำเป็นแก่สังคม มีความเป็นเอกเทศในตนเอง มีลักษณะวิชาที่เฉพาะโดยการประยุกต์หลักการความรู้พื้นฐานทางวิทยาศาสตร์และศิลปศาสตร์มาใช้ในการประกอบอาชีพ และนอกจากนั้นจะต้องมีการศึกษาค้นคว้าหาวิทยาการใหม่ๆ เพื่อพัฒนาวิชาชีพให้ทันสมัยและมีประสิทธิภาพอยู่เสมอ

ลักษณะการปฏิบัติงานในวิชาชีพการพยาบาล เป็นงานบริการสังคมที่ต้องปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับสวัสดิภาพและความปลอดภัยของชีวิตมนุษย์ ทั้งในส่วนที่เป็นรายบุคคล ครอบครัว ชุมชน ไม่ว่าสภาวะปกติหรือสภาวะเจ็บป่วย ซึ่งต้องการการดูแล เอาใจใส่ ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม ทั้งนี้เพื่อคงไว้ซึ่งสุขภาพอันดี การพยาบาลจึงเป็นวิชาชีพที่มีภาระงานหนัก ต้องเสียสละอย่างมาก พบเห็นแต่สิ่งที่ไม่สวยงาม พบแต่คนที่มีความทุกข์เป็นส่วนใหญ่

Muksach และ David (อ้างใน สิวลี ศิริไล, 2534) อธิบายถึงลักษณะเฉพาะหรือข้อกำหนดของวิชาชีพการพยาบาลไว้ดังนี้

1. วิชาชีพการพยาบาลเป็นการให้บริการแก่สังคม ในด้านช่วยดำรงรักษาสุขภาพอนามัยที่ดีของมนุษย์ การปฏิบัติงานการพยาบาลจึงต้องอาศัยความรู้ ความชำนาญทางวิทยาศาสตร์ ความรับผิดชอบต่อวิชาชีพ การพิจารณาไตร่ตรอง ทบทวนและควบคุมลักษณะของการปฏิบัติหน้าที่อยู่เสมอ

2. วิชาชีพการพยาบาล เป็นการปฏิบัติต่อตัวมนุษย์โดยตรง เป็นการปฏิบัติแบบตัวต่อตัวระหว่างพยาบาลกับผู้ป่วย ดังนั้นความเข้าใจในธรรมชาติของมนุษย์ในฐานะสิ่งมีชีวิตจิตใจและคุณค่า จึงเป็นสิ่งสำคัญที่สุดและเป็นพื้นฐานของจริยธรรม กล่าวคือ ความเข้าใจในคุณค่าของ

มนุษย์จะนำไปสู่การรู้ว่าสิ่งใดควรทำ สิ่งใดไม่ควรทำ

3. วิชาชีพการพยาบาลเป็นการปฏิบัติต่อธรรมชาติของบุคคลแตกต่างกัน กระบวนการของการพยาบาลเป็นความพยายามที่จะเข้าใจมนุษย์ในลักษณะของบุคคลแต่ละคนที่มีความแตกต่างกัน บุคคลแต่ละคนมีลักษณะเฉพาะตัว การเข้าไปสัมผัสต่อผู้ป่วยแต่ละคนจึงต้องอาศัยการวางแผนการพยาบาล การปฏิบัติและการประเมินผลของวิชาการศึกษาพยาบาลที่พื้นขอบเขตของทฤษฎี ซึ่งต้องอาศัยการสังเกตบุคลิกและลักษณะของผู้ป่วยแต่ละคน

4. วิชาชีพการพยาบาลเป็นการปฏิบัติที่เข้าไปมีส่วนร่วมกับผู้ป่วย การเข้าไปสัมผัส รับรู้ และมีส่วนร่วมในประสบการณ์ชีวิตของผู้ป่วย เข้าใจในบุคลิกลักษณะความคิดความเชื่อและรูปแบบชีวิตของผู้ป่วย ซึ่งจะทำให้เกิดความรู้สึกเชื่อถือและลดช่องว่างความรู้สึกแปลกหน้าระหว่างพยาบาลกับผู้ป่วยลง

5. วิชาชีพการพยาบาล เป็นการปฏิบัติที่อาศัยรูปแบบความสัมพันธ์แบบร่วมมือระหว่างพยาบาลกับผู้ป่วย พยาบาลจะต้องทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการเก็บข้อมูลจากผู้ป่วย หรือการให้คำแนะนำเพื่อเลือกแนวทางตัดสินใจแก่ผู้ป่วย โดยคำนึงถึงสิทธิของผู้ป่วย ความเป็นมนุษย์ของผู้ป่วย ความรู้ ทักษะ ทศนคติ ตลอดจนถึงความเชื่อของผู้ป่วยด้วย ผู้ป่วยควรมีส่วนร่วมในการออกความเห็นและตัดสินใจ

6. วิชาชีพการพยาบาลต้องอาศัยรูปแบบความสัมพันธ์ที่ใช้ศิลปะของการเอื้ออาทร (Caring) การปฏิบัติหน้าที่ของพยาบาลต้องอาศัยความเข้าใจอย่างลึกซึ้งต่อผู้ป่วย การเคารพในศักดิ์ศรี สิทธิ อารมณ์ ความรู้สึกของผู้ป่วย ความสัมพันธ์ดังกล่าวอาจแสดงออกทางคำพูด การสัมผัส กิริยาท่าทาง รวมตลอดถึงสีหน้า แววตา ของพยาบาลที่แสดงต่อผู้ป่วย

7. วิชาชีพการพยาบาลเป็นการให้บริการตอบสนองต่อความต้องการความช่วยเหลือของบุคคลแต่ละคน ไม่ว่าจะเป็นความทุกข์ที่เกิดจากโรคภัยไข้เจ็บ หรือความทุกข์ทางด้านจิตใจ พยาบาลต้องสามารถรู้ว่าตนควรปฏิบัติอย่างไรต่อความต้องการความช่วยเหลือของบุคคลแต่ละคน

8. ความสัมพันธ์ระหว่างพยาบาลกับผู้ป่วย เป็นความสัมพันธ์ที่อาศัยความเข้าใจในความรู้สึกซึ่งกันและกัน การเรียนรู้ซึ่งกันและกันจากความสัมพันธ์ก่อให้เกิดผลก้าวหน้าในทางที่ดีภายในขอบเขตของจริยธรรม

9. วิชาชีพการพยาบาลจำเป็นต้องมีความรู้เกี่ยวกับมนุษย์ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่สุด กระบวนการของการพยาบาลใช้วิธีทางวิทยาศาสตร์ในการเผชิญปัญหา การแก้ปัญหาและการปฏิบัติหน้าที่ ผสมผสานกับมนุษยธรรม ศิลปะ และความชำนาญ ความรู้เกี่ยวกับภาวะของความเป็นมนุษย์ จะช่วยให้พยาบาลสามารถอธิบายได้ถึงสภาพและลักษณะเฉพาะของผู้ป่วยแต่ละคน รวมตลอดถึงการตัดสินใจเลือกวิธีการปฏิบัติต่อผู้ป่วย

10. วิชาชีพการพยาบาลมีพื้นฐานความเชื่อสำคัญในเรื่องคุณค่าลักษณะเฉพาะตัว

ศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ของแต่ละบุคคลที่ไม่อาจแทนที่กันได้ พยาบาลต้องรู้จักและตระหนักในตนเอง จึงจะสามารถตระหนักและเข้าใจในตัวบุคคลอื่นได้

ละออ หุตางกูร (2529) สรุปว่า ลักษณะงานการพยาบาลในการให้บริการการพยาบาล มีลักษณะเฉพาะ แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. การพยาบาลในสถาบันการรักษาที่รับผู้ป่วยใน เช่น โรงพยาบาล เป็นการให้บริการการพยาบาลแก่ผู้รับบริการตลอด 24 ชั่วโมง แบ่งเวลาการปฏิบัติงานเป็น 3 เเว คือ เเวเช้า เเวบ่ายและเวรดึกลักษณะของการปฏิบัติงานในโรงพยาบาล เป็นกิจกรรมที่มีลักษณะของการทำงานเป็นทีมซึ่งมีทั้งทีมการพยาบาลและทีมสุขภาพ กิจกรรมที่ทำครอบคลุมใน 4 ด้าน คือ การรักษาพยาบาล การป้องกันโรค การส่งเสริมสุขภาพ และการฟื้นฟูสภาพ แต่ที่เป็นกิจกรรมหลักในการให้บริการในโรงพยาบาลส่วนใหญ่มี 2 ด้าน คือ การรักษาพยาบาล และการฟื้นฟูสภาพ

2. การพยาบาลในชุมชน เป็นการบริการที่จัดให้แก่ผู้รับบริการทั้งที่เป็นผู้มีสุขภาพดีและผู้เจ็บป่วยด้วยโรคสามัญที่ไม่รุนแรง การจัดบริการเป็นลักษณะรุกเข้าหาชุมชน เพื่อกระตุ้นให้บุคคลในชุมชนได้พัฒนาภาวะสุขภาพของตนเองและชุมชนด้วยตนเอง โดยมีบุคลากรทางการพยาบาลหรือบุคลากรทางการสาธารณสุขเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือ และส่งเสริมให้มีการพัฒนาตามศักยภาพของแต่ละบุคคลและชุมชน ลักษณะของการบริการเป็นการให้บริการที่เน้นการป้องกันโรคและการส่งเสริมสุขภาพ

ส่วนอุดม สุภาไตร และสมจิตต์ กาญจนะโกคิน (2530) มีความคิดเห็นว่าลักษณะวิชาชีพการพยาบาลจะครอบคลุมการปฏิบัติงานพยาบาลต่าง ๆ ดังนี้

1. ให้การพยาบาลทั้งด้านการป้องกัน ส่งเสริม รักษาพยาบาล ตลอดจนการฟื้นฟูสภาพอย่างมีประสิทธิภาพ
2. ให้การรักษาเบื้องต้น สามารถวิเคราะห์ปัญหา และแก้ปัญหาของชุมชนด้วยวิธีการที่เหมาะสม
3. เป็นผู้ริเริ่มส่งเสริมให้เห็นคุณค่าของการมีชีวิตยิ่งขึ้น
4. บริหารงานติดต่อประสานงานกับผู้ที่มาจากหน่วยงานต่างๆและประชาชนทุกระดับ
5. ให้ความรู้คำแนะนำด้านสุขภาพอนามัย
6. นิเทศงาน เพื่อส่งเสริมงานด้านพัฒนาชุมชนที่เกี่ยวข้องกับงานสาธารณสุขมูลฐาน
7. สนับสนุน ส่งเสริม และร่วมมือในกิจกรรมต่างๆเพื่อให้ชุมชนมีสุขภาพดีทั่วหน้า
8. สามารถนำทรัพยากรที่มีอยู่มาใช้ให้เป็นประโยชน์ เช่น สมุนไพร
9. เข้าใจในความแตกต่างของบุคคล
10. มีความรักในเพื่อนมนุษย์
11. มีการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้กับประชาชน

นอกจากนี้ในทนาย น้าฝน (2537) ได้กล่าวสรุปว่า บทบาทงานการพยาบาลของพยาบาลวิชาชีพ มี 3 ประการ คือ

1. บทบาทการเป็นผู้ให้บริการการพยาบาลแก่ผู้รับบริการ โดยครอบคลุมบริการทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการรักษาพยาบาล การป้องกันโรค การส่งเสริมสุขภาพ และการฟื้นฟูสภาพ
2. การเป็นผู้บริหารงานการพยาบาล
3. การเป็นนักวิชาการทางการพยาบาล

สรุปได้ว่าลักษณะการปฏิบัติงานในวิชาชีพการพยาบาล เป็นการปฏิบัติกรพยาบาลที่ครอบคลุมบริการ 4 ด้าน คือ การรักษาพยาบาล การป้องกันโรค การส่งเสริมสุขภาพ และการฟื้นฟูสภาพของบุคคล โดยให้บริการทั้งแก่บุคคล ครอบครัว และชุมชน รวมไปถึงการเป็นนักบริหารและนักวิชาการทางการพยาบาล

วิชาชีพการพยาบาลจะดำรงไว้ซึ่งเกียรติภูมิสูงในสังคม และดำรงสถานภาพความเป็นวิชาชีพได้อย่างมั่นคง บุคลากรในวิชาชีพการพยาบาลจะต้องมีแนวการปฏิบัติงานการพยาบาลที่สอดคล้องตามความคาดหวังของสังคมวิชาชีพและผู้รับบริการ จรรยาบรรณวิชาชีพการพยาบาล (Code of Ethics) เป็นบรรทัดฐานเฉพาะแบบของวิชาชีพการพยาบาล ซึ่งบุคลากรทางการพยาบาลยึดถือไว้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานการพยาบาล ใช้เป็นมาตรฐานในการประเมินการกระทำว่าสิ่งใดถูก สิ่งใดผิด และใช้เป็นหลักในการตัดสินใจสำหรับการให้บริการแก่ผู้มารับบริการการพยาบาล

อุดม สุภาไตร (2531) กล่าวว่า จรรยาบรรณวิชาชีพการพยาบาลของไทย มีข้อกำหนดสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลพึงปฏิบัติไว้อย่างชัดเจนครอบคลุมหน้าที่ความรับผิดชอบ 5 ประการ ดังนี้

1. จรรยาบรรณวิชาชีพการพยาบาลต่อประชาชน
 - 1.1 ประกอบวิชาชีพด้วยความมีสติ ตระหนักในคุณค่าและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์
 - 1.2 ปฏิบัติต่อประชาชนด้วยความเสมอภาคตามสิทธิมนุษยชน โดยไม่คำนึงถึงเชื้อชาติศาสนา และสถานภาพของบุคคล
 - 1.3 ละเว้นการปฏิบัติที่มีอคติ และการใช้อำนาจหน้าที่เพื่อผลประโยชน์ส่วนตน
 - 1.4 พึงเก็บรักษาเรื่องส่วนตัวของผู้รับบริการไว้เป็นความลับ เว้นแต่ด้วยความยินยอมของผู้นั้น หรือเมื่อต้องปฏิบัติตามกฎหมาย
 - 1.5 พึงปฏิบัติหน้าที่โดยใช้ความรู้ ความสามารถอย่างเต็มที่ในการวินิจฉัยและการแก้ไขปัญหาสุขภาพอนามัยอย่างเหมาะสมแก่สถานภาพส่วนบุคคล ครอบครัว และชุมชน
 - 1.6 พึงป้องกันภัยอันตรายอันจะมีผลต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน

2. จรรยาบรรณวิชาชีพการพยาบาลต่อสังคมและประเทศชาติ
 - 2.1 พึงประกอบกิจแห่งวิชาชีพ ให้สอดคล้องกับนโยบายอันยังประโยชน์แก่สาธารณชน
 - 2.2 พึงรับผิดชอบร่วมกับประชาชนในการริเริ่ม สนับสนุนกิจกรรมที่ก่อให้เกิดสันติสุขและยกระดับคุณภาพชีวิต
 - 2.3 พึงอนุรักษ์และส่งเสริมศิลป และวัฒนธรรมประจำชาติ
 - 2.4 พึงประกอบวิชาชีพโดยมุ่งส่งเสริมความมั่นคงของชาติ ศาสนา และสถาบันกษัตริย์
3. จรรยาบรรณวิชาชีพการพยาบาลต่อวิชาชีพ
 - 3.1 พึงตระหนักและถือปฏิบัติหน้าที่ความรับผิดชอบ ตามหลักการแห่งวิชาชีพการพยาบาล
 - 3.2 พัฒนาความรู้และวิธีปฏิบัติให้ได้มาตรฐานแห่งวิชาชีพ
 - 3.3 พึงศรัทธาสนับสนุนและให้ความร่วมมือ
 - 3.4 พึงสร้างและธำรงไว้ซึ่งสิทธิอันชอบธรรมในการประกอบวิชาชีพการพยาบาล
 - 3.5 พึงเผยแพร่ชื่อเสียงและคุณค่าแห่งวิชาชีพให้เป็นที่ปรากฏแก่สังคม
4. จรรยาบรรณวิชาชีพการพยาบาลต่อผู้ร่วมวิชาชีพและผู้ประกอบวิชาชีพอื่น
 - 4.1 ให้เกียรติและเคารพในสิทธิและหน้าที่ของผู้ร่วมวิชาชีพและผู้อื่น
 - 4.2 เห็นคุณค่าและยกย่องผู้มีความรู้ ความสามารถในศาสตร์สาขาต่าง ๆ
 - 4.3 พึงรักษาไว้ซึ่งความสัมพันธ์อันดีกับผู้ร่วมงานทั้งภายใน และภายนอกวิชาชีพ
 - 4.4 ยอมรับความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ และชักนำไปประพฤติปฏิบัติในทางที่ถูกที่ควร
 - 4.5 พึงอำนวยความสะดวก และให้ความร่วมมือแก่ผู้ร่วมงานในการปฏิบัติภารกิจอันชอบธรรม
 - 4.6 ละเว้นการส่งเสริมหรือป้องกันผู้ประพฤติผิดเพื่อผลประโยชน์แห่งตน หรือผู้กระทำการนั้น ๆ
5. จรรยาบรรณวิชาชีพการพยาบาลต่อตนเอง
 - 5.1 ประพฤติตนและประกอบกิจแห่งวิชาชีพโดยถูกต้องตามกฎหมาย
 - 5.2 ยึดมั่นในคุณธรรมและจริยธรรมแห่งวิชาชีพ
 - 5.3 ประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดี ทั้งในด้านการประกอบกิจแห่งวิชาชีพและส่วนตัว
 - 5.4 ใฝ่รู้ พัฒนาแนวคิดให้กว้างและยอมรับการเปลี่ยนแปลง

5.5 ประกอบกิจแห่งวิชาชีพด้วยความเต็มใจและเต็มกำลังความสามารถ

5.6 ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความมีสติ รอบรู้ เชื้อมั่นและมีวิจารณญาณอันรอบคอบ

สรุปว่า จรรยาบรรณวิชาชีพการพยาบาล เป็นบรรทัดฐานที่สมาชิกการพยาบาลยึดถือเป็นหลักในการปฏิบัติงานการพยาบาล เพื่อการดำรงไว้ซึ่งมาตรฐานการให้บริการการพยาบาล ทำให้ผู้ปฏิบัติการพยาบาลมีวัฒนธรรมในการให้บริการการพยาบาล

วิชาชีพการพยาบาลนอกจากจะมีจรรยาบรรณในวิชาชีพการพยาบาลเพื่อให้สมาชิกยึดถือแล้ว ยังจะต้องมีค่านิยมทางวิชาชีพ (Professional Values) ซึ่งหมายถึง ความเชื่ออย่างมั่นคงที่บุคคลในวิชาชีพยึดถือเป็นแนวทางในการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆเพื่อวิชาชีพ ซึ่งนิภา คิตประเสริฐ (2527) กล่าวไว้ดังนี้ คือ

1. พยาบาลต้องยอมรับในความเป็นวิชาชีพของตนเอง โดยการปฏิบัติกิจกรรมซึ่งจะนำไปสู่การยกระดับวิชาชีพการพยาบาล สู่วิชาชีพที่สมบูรณ์โดย

1.1 ยึดมั่นในจริยธรรมของวิชาชีพ

1.2 ยอมรับในความเป็นอิสระของวิชาชีพ

1.3 ประกอบวิชาชีพโดยใช้ความรู้ของวิชาชีพ และรักษาไว้ซึ่งมาตรฐานสูงสุดในการให้การพยาบาล อันพึงทำได้ในความเป็นจริงของแต่ละสถานการณ์

1.4 ปฏิบัติกิจกรรมเพื่อสร้างความรู้อันเป็นแก่นของวิชาชีพ

1.5 ยอมรับว่าการเข้าสู่วิชาชีพควรเป็นการศึกษาวิทยาการเฉพาะด้าน ในระดับการศึกษาชั้นสูง

2. พยาบาลต้องมีส่วนร่วมในการสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ของวิชาชีพ และมีการพัฒนาตนเองเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการ

Thingley (1984) กล่าวว่า วิชาชีพการพยาบาลเป็นวิชาชีพที่ต้องทำงานเกี่ยวข้องกับ ความทุกข์ทรมาน ความเศร้าใจ และความตายของผู้ป่วย เป็นงานที่ไม่มีรางวัลหรือค่าตอบแทนทางใจที่เห็นได้ชัดเจน แต่สิ่งที่ยึดเหนี่ยวให้พยาบาลคงอยู่ในวิชาชีพต่อไปได้คือ ความรักในวิชาชีพ และความพอใจที่ได้ปฏิบัติงานช่วยเหลือผู้ป่วย

นอกจากนี้ วิชาชีพการพยาบาลยังได้เปรียบกว่าวิชาชีพอื่น ๆ มาก เพราะมีโอกาสในการหางานทำได้มาก และสามารถหารายได้พิเศษทางด้านบริการสุขภาพอนามัยของประชาชน เช่น เป็นพยาบาลในโรงพยาบาลของรัฐบาล หรือเอกชน เป็นอาจารย์สอนในโรงเรียนพยาบาล หรือพยาบาลอนามัยชุมชน หรือจะทำธุรกิจส่วนตัว เช่น เปิดสถานผดุงครรภ์ หรือสถานรับเลี้ยงเด็ก (สวัสดี สุวรรณอักษร, 2520) แต่หากจะมองถึงโอกาสก้าวหน้าในการทำงาน การที่พยาบาลวิชาชีพทั่วไปจะสามารถได้เต้าจากระดับพยาบาลวิชาชีพระดับ 3 ไปเป็นหัวหน้าฝ่ายการพยาบาล หรือผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาล หรือคณบดีคณะพยาบาลศาสตร์ มีเพียงส่วนน้อย ยกเว้นผู้ที่

ทำงานด้านวิชาการในมหาวิทยาลัย ซึ่งมีโอกาสเลื่อนตำแหน่งทางวิชาการได้

ส่วนโอกาสก้าวหน้าในการศึกษานั้นสามารถศึกษาต่อได้ถึงระดับปริญญาโทและปริญญาเอก นอกจากนี้ยังมีหลักสูตรเฉพาะทางระยะสั้น เพื่อให้มีความสามารถทางการพยาบาลเฉพาะทางได้ (รัตนา ทองสวัสดิ์, 2532)

เนื่องจากวิชาชีพทุกวิชาชีพจะต้องมีองค์กรของวิชาชีพ เพื่อเป็นตัวแทนของบุคคลในอาชีพนั้น และเพื่อช่วยปลูกฝังความสามัคคีของคนในวิชาชีพ ตลอดจนความมั่นคงและความก้าวหน้าของวิชาชีพเอง กล่าวได้ว่าองค์กรวิชาชีพหรือสถาบันวิชาชีพเป็นสถาบันที่จะช่วยทำให้เกิดวิสัยทัศน์และวิถีสถาบันของวิชาชีพได้ดำเนินต่อไปด้วยการยกย่อง โดยจะเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาจริยธรรมแก่พยาบาล รวมทั้งเสริมสร้างกำลังใจให้พยาบาลมองเห็นคุณค่าของตนเองต่อสังคม องค์กรวิชาชีพการพยาบาลในปัจจุบัน ได้แก่ สมาคมพยาบาลแห่งประเทศไทย และสภาการพยาบาล

1. สมาคมพยาบาลแห่งประเทศไทย

เริ่มก่อตั้งเมื่อวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2470 และขึ้นทะเบียนเป็นสมาคมเมื่อวันที่ 4 พฤษภาคม พ.ศ. 2470 กิจกรรมของสมาคมได้เจริญก้าวหน้ามีความมั่นคงเป็นปึกแผ่น สมาคมพยาบาลได้เข้าเป็นสมาชิกสภาการพยาบาลระหว่างประเทศ (ICN) เมื่อปี พ.ศ. 2504 และเพื่อให้เกิดการติดต่อประสานสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก และอำนวยโอกาสให้สมาชิกต่างจังหวัดได้รับบริการและเข้าร่วมกิจกรรมของสมาคมได้ทั่วถึง จึงมีการจัดให้มีสมาคมสาขาภาคต่างๆ ได้แก่ สาขาภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคตะวันออก และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. เป็นศูนย์กลางรวมความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวกับวิชาชีพการพยาบาล
2. ส่งเสริมความสามัคคี จริยธรรม และมาตรฐานการประกอบวิชาชีพ
3. ส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าของวิชาชีพ โดยการสนับสนุนการศึกษาวินิจฉัยและการเผยแพร่ความรู้
4. ช่วยป้องกันและแก้ไขปัญหาอื่นที่เป็นอุปสรรคต่อความเจริญทางวิชาชีพ
5. ช่วยเหลือในการที่สร้างเสริมและผดุงไว้ซึ่งสวัสดิภาพ สุขภาพอนามัยและความเป็นอยู่อันดีของสังคม
6. ช่วยเหลือสมาชิกในด้านสวัสดิการที่กำหนดไว้
7. เป็นตัวแทนสมาชิกในการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ และการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐบาลและเอกชนทั้งในและต่างประเทศ

2. สภาการพยาบาล

สภาการพยาบาลแห่งประเทศไทยได้รับการก่อตั้งเมื่อพระราชบัญญัติวิชาชีพการ

พยาบาลและการผดุงครรภ์ พ.ศ. 2528 ผ่านความเห็นชอบของรัฐสภาและเป็นกฎหมายบังคับใช้ เมื่อวันที่ 5 กันยายน พ.ศ. 2528

พระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ พ.ศ. 2528 ได้กำหนดให้มีสภาการพยาบาล กำหนดวัตถุประสงค์ของสภาการพยาบาลและอำนาจหน้าที่ของสภาการพยาบาล ตลอดจนประเภทสมาชิก สิทธิและหน้าที่ของสมาชิก และคณะกรรมการสภาการพยาบาล ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ที่จะดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ ดังต่อไปนี้

1. ควบคุมความประพฤติของผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาล การผดุงครรภ์ หรือการพยาบาลและการผดุงครรภ์ ให้ถูกต้องตามจริยธรรมแห่งวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์
2. ส่งเสริมการศึกษา การวิจัยและความก้าวหน้าในวิชาชีพการพยาบาล การผดุงครรภ์ หรือการพยาบาลและการผดุงครรภ์
3. ส่งเสริมความสามัคคีและผดุงเกียรติของสมาชิก
4. ช่วยเหลือ แนะนำ เผยแพร่ และให้การศึกษแก่ประชาชนและองค์กรอื่น ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการพยาบาล การผดุงครรภ์และการสาธารณสุข
5. ให้คำปรึกษาหรือขอเสนอแนะต่อรัฐบาลเกี่ยวกับปัญหาการพยาบาล การผดุงครรภ์ และการสาธารณสุข
6. เป็นตัวแทนของผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาล การผดุงครรภ์ หรือการพยาบาล และการผดุงครรภ์ในประเทศไทย
7. ผดุงความเป็นธรรมและส่งเสริมสวัสดิการให้แก่สมาชิก

พยาบาลทุกคนเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วจะต้องเข้าร่วมเป็นสมาชิก และมีส่วนร่วมในองค์กรวิชาชีพของตน โดยมีความจริงใจ มีความกระตือรือร้นที่จะช่วยองค์กรของตนให้ สามารถดำเนินงานได้บรรลุวัตถุประสงค์

รัตนา ทองสวัสดิ์ (2531) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมในองค์กรวิชาชีพ เป็นแนวทางที่แสดงให้เห็นถึงความรับผิดชอบที่พยาบาลมีต่อวิชาชีพของตน การก่อตั้งองค์กรวิชาชีพเป็นการแสดงให้เห็นถึงภาวะผู้นำทางการพยาบาลได้ พร้อมทั้งจะช่วยทำให้วิชาชีพการพยาบาลมั่นคงและเจริญยิ่งขึ้น สมาคมพยาบาลแห่งประเทศไทยตั้งขึ้นเพื่อเป็นศูนย์รวมพลังของสมาชิกพยาบาลในการที่จะกระทำการใดๆที่เป็นประโยชน์แก่วิชาชีพ ส่วนสภาการพยาบาลจะดูแลในด้านการกำหนดมาตรฐาน การศึกษา การบริหาร การเศรษฐกิจ และสวัสดิการทั่วไป รวมทั้งการทำการวินิจฉัยค้นคว้าต่าง ๆ สมาชิกของทั้ง 2 องค์กรนี้ จะร่วมมือกันส่งเสริมวิชาชีพการพยาบาลในทุกด้านตามความต้องการของสังคม พยาบาลทุกคนจะได้รับการกระตุ้นให้เข้าร่วมเป็นสมาชิกของทั้ง 2 องค์กรนี้ เพื่อร่วมงานพัฒนาการสาธารณสุขของประเทศ

แม้ว่าสมาคมพยาบาลแห่งประเทศไทยได้พยายามดำเนินการของสมาคมเพื่อให้เกิด

ประโยชน์ต่อสมาชิกและต่อสังคมอย่างดีที่สุดโดยคณะกรรมการและอนุกรรมการทุกคน อันประกอบด้วยแผนกวิชาการ แผนกสวัสดิการ แผนกประชาสัมพันธ์ แผนกอาสาสมัคร แผนกการพยาบาลพิเศษ แผนกบริการชุมชน แผนกวิเทศสัมพันธ์ แผนกวารสารพยาบาล โครงการวางแผนครอบครัว และโครงการศึกษาพัฒนาวิชาชีพ แต่จากการศึกษาของพรพรรณ ทินบาล (2523) เรื่อง ความคิดเห็นของพยาบาลวิชาชีพที่มีต่อบทบาทและกิจกรรมของสมาคมพยาบาลแห่งประเทศไทย พบว่า พยาบาลวิชาชีพในภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีความคิดเห็นต่อบทบาทและกิจกรรมของสมาคมพยาบาลไปในทางปฏิเสธ ส่วนพยาบาลวิชาชีพในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความคิดเห็นในทางยอมรับ และพบว่า พยาบาลวิชาชีพไม่ให้ความสนใจเกี่ยวกับการดำเนินงานของสมาคมพยาบาลร้อยละ 51.1 และพยาบาลวิชาชีพไม่เคยเข้าร่วมรับบริการหรือเข้าร่วมในกิจกรรมของสมาคมเลย มีร้อยละ 66.7

การเข้าใจในบทบาทของสมาคมและสภาการพยาบาลจึงเป็นสิ่งสำคัญ ควรเริ่มตั้งแต่สถาบันการศึกษา โดยสอดแทรกความรู้ดังกล่าวเข้าไปในหลักสูตรพยาบาลศาสตร์เพื่อให้นักศึกษาทำความเข้าใจในบทบาท เพราะเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วจะสามารถร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของสมาคมและสภาการพยาบาลได้เป็นอย่างดี ทำให้สมาคมก้าวหน้าเป็นปึกแผ่นซึ่งหมายถึง วิชาชีพการพยาบาลสามารถพัฒนาไปได้ เป็นที่ยอมรับของสังคม และทัดเทียมสาขาวิชาชีพอื่น

ความยึดมั่นผูกพันต่อวิชาชีพการพยาบาล (Nursing Profession Commitment)

ความยึดมั่นผูกพันต่อวิชาชีพ

แนวคิดเกี่ยวกับความยึดมั่นผูกพันต่อวิชาชีพ มีผู้ให้คำนิยามแนวคิดไว้ต่าง ๆ กันดังนี้ Becker (1960) กล่าวว่า บุคคลที่มีความยึดมั่นผูกพันต่อวิชาชีพ หมายถึง บุคคลที่เมื่อยึดถือวิชาชีพใดเป็นการเฉพาะของสายวิชาชีพนั้นๆแล้วไม่เปลี่ยนงานวิชาชีพอีก แม้จะมีสิ่งล่อใจทางอื่นที่สูงกว่าก็ยังคงกระตือรือร้นที่จะยึดวิชาชีพนั้นต่อไป ซึ่งเป็นลักษณะการให้คำมั่นสัญญาต่อตนเองว่าจะปฏิบัติหรือประพฤติตามที่ยึดถือเป็นคติอย่างมั่นคงและสม่ำเสมอ แม้ว่าจะมีข้อต่อรองอื่นที่สูงกว่า มาล่อใจก็ตามที่ แต่นั่นไม่ใช่ทางเลือกสำหรับเขากอีกต่อไป

Mishler (อ้างใน Etzioni, 1975) กล่าวว่า เป็นการที่บุคคลให้ความผูกพันด้านจิตใจต่อองค์การอย่างเหนียวแน่นและเป็นน้ำหนึ่งใจเดียว โดยที่การกระทำของคนนั้นแสดงออกถึงความสัมพันธ์ที่ตอบสนองต่อองค์การ

Etzioni (1975) กล่าวว่า การที่บุคคลได้เข้าไปอยู่ในองค์การจะเกิดความรู้สึกอย่างแรงกล้าต่อองค์การ ซึ่งความรู้สึกดังกล่าวอาจเป็นไปได้ทั้งในทางบวกหรือทางลบ ในทางบวกคือความยึดมั่นผูกพันต่อองค์การอย่างสูงนั้นเกิดจากการที่บุคคลรับเอาบรรทัดฐานขององค์การเข้าไว้

อย่างซื่อซื่อและแสดงตนเข้าเป็นฝ่ายขององค์การอย่างเด่นชัด ภายหลังจากที่ได้ผ่านกระบวนการขัดเกลาแล้วและนับได้ว่าเป็นสมาชิกขององค์การที่สมบูรณ์ และการที่จะถือว่าบุคคลเป็นสมาชิกขององค์การได้จะต้องเน้นลักษณะความยึดมั่นผูกพันต่อองค์การอย่างสูง

Herbert (1976) กล่าวว่า เป็นการประสานพฤติกรรมบุคคลกับเป้าหมายขององค์การที่กำหนดกิจกรรมและพฤติกรรมไว้แล้ว โดยการเสนอแนวทางและการเข้ามีส่วนร่วม การที่บุคคลแสดงออกว่าตนเห็นด้วยกับเป้าหมายขององค์การนั้นและตั้งปณิธานที่จะยอมรับเป้าหมายนั้นก็ยิ่งถูกใจให้ไว้พลังที่มีอยู่เพื่อสนองวัตถุประสงค์ต่อเป้าหมายนั้น บุคคลที่ยอมรับเป้าหมายขององค์การอย่างแท้จริงจะแสดงตนเข้าเป็นพวกอย่างแน่นแฟ้นแม้จะต้องเสียสละประโยชน์ส่วนตนบางอย่างก็ตาม ในบางองค์การความยึดมั่นผูกพันมีความสำคัญมาก โดยเฉพาะองค์การที่มีลักษณะงานริเริ่มสร้างสรรค์ ไม่ใช่งานลักษณะประจำ ในบางองค์การนั้นเป้าหมายของบุคคลจะใกล้เคียงกันมาก ความยึดมั่นผูกพันของบุคคลต่อตนเองกับองค์การจึงอยู่ในบรรทัดฐานเดียวกันหรือไปด้วยกันแต่จะมีน้อยมาก การคงอยู่ของความยึดมั่นผูกพันด้วยการให้เข้ามีส่วนร่วม แรงจูงใจและการให้ความหมายของเป้าหมายใหม่เป็นเรื่องของการประสานกันระหว่างบุคคลกับองค์การ องค์การจึงจะอยู่รอดด้วยการทำงานในระดับที่สูงขึ้นและมีคุณภาพ

Simpson (1979) กล่าวถึงความยึดมั่นผูกพันต่อวิชาชีพว่า สร้างขึ้นจากการศึกษาที่จำเพาะของตนเอง ซึ่งจะเกิดสิ่งนี้ขึ้นได้ต้องผ่านกระบวนการโดยเฉพาะและความยึดมั่นผูกพันนี้จะสูงขึ้นเมื่อได้เข้าไปมีส่วนร่วมสัมพันธในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคคลนั้นๆตามที่ได้รับภารกิจมา

กล่าวโดยสรุป ความยึดมั่นผูกพันต่อวิชาชีพมีลักษณะสำคัญคือ เมื่อบุคคลอยู่ในฐานะที่จะตัดสินใจได้ด้วยตนเองในเรื่องการกระทำของเขาเพื่อประโยชน์ใดๆก็ตาม เมื่อตกลงใจแล้วได้แสดงเจตนาอันเป็นการกระทำด้วยตนเอง และเมื่อให้คำมั่นสัญญาต่อตนเองว่าได้ตกลงใจเช่นนั้นแล้ว จะตระหนักถึงข้อตกลงใจนั้นอยู่อย่างฝังรากลึก

ความยึดมั่นผูกพันต่อวิชาชีพการพยาบาล

วิชาชีพการพยาบาลจัดเป็นวิชาชีพหนึ่งที่ต้องใช้ระยะเวลาในการขัดเกลาและเรียนรู้นานพอสมควรกว่าจะเกิดมีคุณลักษณะของผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาล โดยเฉพาะคุณลักษณะที่เมื่อผู้ประกอบวิชาชีพมีแล้วจะสามารถช่วยดำรงรักษาวิชาชีพนั้นให้คงอยู่ได้ เพราะการสร้างให้สมาชิกผู้ประกอบวิชาชีพมีความรู้สึกยึดมั่นผูกพันต่อวิชาชีพเป็นกระบวนการนำวิชาชีพไปสู่เป้าหมายหมายและจะมีผลทำให้สมาชิกวิชาชีพมีบุคลิกภาพที่ผสมผสานและพัฒนาไปในทิศทางเดียวกับวิชาชีพอีกด้วย

ผู้ที่มีความยึดมั่นผูกพันต่อวิชาชีพการพยาบาล เป็นผู้ที่มีความรู้สึกจงรักภักดี ความภาคภูมิใจ ความหวังใจและหวังดีต่อวิชาชีพการพยาบาล อันมีผลทำให้การแสดงพฤติกรรมต่อวิชาชีพเป็นไปในลักษณะตั้งใจ เต็มใจ จริงใจ และยินดีเสียสละที่จะทำงานทุกอย่างให้บรรลุผล

สำเร็จ เพื่อทำให้วิชาชีพมีความเจริญก้าวหน้ารุ่งเรือง มีชื่อเสียงดีเด่นเป็นที่ยอมรับของบุคคลและสังคมทั่วไป (อังคณา โกสิยัสวัสดิ์, 2534) / มีความซื่อสัตย์ต่อบรรทัดฐานของวิชาชีพการพยาบาลมีความตั้งใจมั่นในการประกอบกิจต่างๆ ในวิชาชีพให้สำเร็จตามเป้าหมายของวิชาชีพโดยไม่ย่อท้อลำนึกและคำนึงถึงคุณภาพของงานตามเป้าหมายวิชาชีพเสมอ (นันทนา น้ำฝน, 2536)

นอกจากนี้ ยังรวมถึงการแสดงคุณลักษณะของการมีความยึดมั่นผูกพันต่อบริการสุขภาพที่พยาบาลพึงมีให้กับประชาชน สร้างความเชื่อในศักดิ์ศรีและคุณค่าของบุคคล ไม่ว่าจะมีความแตกต่างในทางเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา วัฒนธรรม ชนบธรรมเนียมประเพณี การศึกษาและเศรษฐกิจ มีความยึดมั่นผูกพันอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ความทันสมัยต่อเหตุการณ์ เพื่อพัฒนาความก้าวหน้าในวิชาชีพและมีอิสระในเชิงความคิดตัดสินใจเพื่อใช้ความรู้และประสบการณ์ในการปฏิบัติบทบาทในทางวิชาชีพเพื่อสุขภาพและความอยู่ดีของประชาชน (ฟาริดา อิบราฮิม, 2535)

และจากการที่ความยึดมั่นผูกพันต่อวิชาชีพและความยึดมั่นผูกพันต่อองค์กร มีความสัมพันธ์กันในทางบวก (Ketz and Kahn, 1978) และการทำงานในวิชาชีพการพยาบาลเป็นการทำงานร่วมกับบุคลากรหลายระดับในทีมสุขภาพ ซึ่งต่างก็มีค่านิยมในการทำงานที่แตกต่างกัน บุคคลที่มีค่านิยมในระบบราชการสูงก็มุ่งที่จะทำกิจกรรมตามระบบระเบียบขององค์กรมากกว่า บุคคลที่มีค่านิยมทางวิชาชีพสูง เช่น ผู้ที่มีค่านิยมในระบบข้าราชการสูงจะมุ่งปฏิบัติงานให้ถูกต้องตามระเบียบราชการ เน้นการปฏิบัติงานตามกิจวัตรประจำวันให้เสร็จทันเวลา จึงอาจมองข้ามความสำคัญของคุณภาพการพยาบาลที่ผู้รับบริการควรจะได้ สำหรับผู้ที่มีค่านิยมทางวิชาชีพสูงจะมุ่งเน้นที่การกระทำตามบทบาทวิชาชีพของตน มุ่งเน้นที่ประโยชน์สูงสุดอันเกิดแก่ผู้รับบริการ ผลประโยชน์แก่องค์กรเป็นระดับรองลงมา (นิภา คิดประเสริฐ, 2527) ในวิชาชีพการพยาบาล การมีค่านิยมทางวิชาชีพเป็นคุณลักษณะอย่างหนึ่งที่ทำให้พยาบาลวิชาชีพมุ่งประกอบกิจตามบรรทัดฐานและเป้าหมายของวิชาชีพ ดังนั้นผู้ที่มีค่านิยมทางวิชาชีพจะมุ่งมั่นหรือมีความยึดมั่นผูกพันต่อบรรทัดฐานวิชาชีพของตน สำหรับนักศึกษาพยาบาลความมุ่งมั่นในการศึกษาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการศึกษาของตนจะเป็นตัวบ่งชี้พฤติกรรมการเรียนรู้ของบุคคล (Staub, 1984) การมีข้อผูกพันในการทำงานเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วเป็นการกำหนดการประกอบอาชีพของนักศึกษาพยาบาลไว้แล้ว ว่าต้องเป็นพยาบาลวิชาชีพ และยอมรับว่าการเป็นพยาบาลวิชาชีพเป็นเป้าหมายการศึกษาของตนก็จะเกิดความพึงพอใจยอมรับวิชาชีพไว้ได้

กล่าวโดยสรุปความยึดมั่นผูกพันต่อวิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล หมายถึง ความรู้สึกของนักศึกษาพยาบาลที่แสดงตนเป็นหนึ่งเดียวกับวิชาชีพการพยาบาล มีค่านิยมที่กลมกลืนกับสมาชิกวิชาชีพการพยาบาลคนอื่นๆ และเต็มใจที่จะอุทิศกำลังกายและกำลังใจเพื่อปฏิบัติภาระกิจของพยาบาลวิชาชีพ ซึ่งวัดได้จาก

1. ความเชื่อถือและยอมรับเป้าหมายและค่านิยมของวิชาชีพการพยาบาล โดยบุคคลมี

ความรู้สึกเป็นหนึ่งเดียวกับวิชาชีพการพยาบาล มีค่านิยมที่กลมกลืนกับสมาชิกของวิชาชีพการพยาบาลคนอื่น ๆ และมีความรู้สึกเป็นเจ้าของวิชาชีพการพยาบาล

2. ความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายามอย่างมากที่จะปฏิบัติงานเพื่อวิชาชีพการพยาบาลโดยบุคคลจะอุทิศกำลังกายกำลังใจเพื่อปฏิบัติภารกิจของวิชาชีพการพยาบาลอย่างเต็มที่ โดยความรู้สึกนั้นจะแตกต่างจากความผูกพันอันเนื่องมาจากการเป็นสมาชิกของวิชาชีพการพยาบาลโดยปกติ ตรงที่พฤติกรรมของผู้ปฏิบัติงานที่มีความยึดมั่นผูกพันต่อวิชาชีพการพยาบาลอย่างแท้จริงจะมุ่งเน้นความเต็มใจที่จะปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของวิชาชีพการพยาบาลด้วย

3. ความต้องการที่จะรักษาความเป็นสมาชิกของวิชาชีพการพยาบาล โดยบุคคลจะมีความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะคงความเป็นสมาชิกของวิชาชีพการพยาบาล เพื่อให้เป้าหมายของวิชาชีพการพยาบาลบรรลุความสำเร็จ บุคคลจะไม่ลาออกจากวิชาชีพการพยาบาลเพราะรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของวิชาชีพการพยาบาล มีความมั่นคงที่จะอยู่กับวิชาชีพการพยาบาล

แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่สัมพันธ์กับความยึดมั่นผูกพันต่อวิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล

ความยึดมั่นผูกพันต่อวิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลนับว่าเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง เพราะความยึดมั่นผูกพันเป็นสิ่งที่แสดงออกหรือเป็นตัวบ่งชี้ถึงความรัก ความภาคภูมิใจ ยอมรับและยึดมั่นในจุดมุ่งหมายและอุดมการณ์ของวิชาชีพ อันเป็นผลทำให้นักศึกษามีความเต็มใจที่จะเป็นสมาชิกของวิชาชีพตลอดไป การสร้างความยึดมั่นผูกพันต่อวิชาชีพเป็นกระบวนการนำวิชาชีพไปสู่เป้าหมาย และจะมีผลทำให้สมาชิกของวิชาชีพมีบุคลิกภาพที่ผสมผสานและพัฒนาไปในทิศทางเดียวกับวิชาชีพ และปัจจัยที่ช่วยขัดเกลาและหล่อหลอมให้นักศึกษามีความยึดมั่นผูกพันต่อวิชาชีพ เท่าที่ปรากฏยังไม่มีการศึกษาอย่างชัดเจน แต่มีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่สัมพันธ์กับความยึดมั่นผูกพันต่อสถาบันการศึกษา และต่อเป้าหมายการศึกษา ซึ่งศึกษาในลักษณะที่เกี่ยวข้องกับการคงอยู่หรือลาออกจากสถาบันก่อนสำเร็จการศึกษา ซึ่งมีผู้ได้ศึกษาและวิจัยไว้ทั้งในและต่างประเทศดังนี้

Hackman และ Dysinger (1970) กล่าวว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความยึดมั่นผูกพันต่อสถาบันการศึกษาและการคงอยู่ของนักศึกษา ได้แก่ คุณลักษณะของตัวนักศึกษา และธรรมชาติของสภาพแวดล้อมภายในสถาบัน

Tinto (1975) สรุปว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความยึดมั่นผูกพันต่อเป้าหมายการศึกษา ได้แก่ ปัจจัยด้านคุณลักษณะภูมิหลังของนักศึกษา เช่น ภูมิหลังด้านครอบครัว ประสบการณ์ทางการศึกษาก่อนเข้าศึกษาในสถาบัน เป็นต้น และปัจจัยด้านการบูรณาการในสถาบัน ได้แก่

การบูรณาการทางวิชาการและทางสังคม

Pantages และ Creedon (1978) ได้สรุปว่า ภูมิหลังของนักศึกษา ภูมิหลังด้านวิชาการ แรงจูงใจ บุคลิกภาพ สภาพแวดล้อมสถาบัน สภาพการเงินและภาวะสุขภาพมีอิทธิพลต่อการคงอยู่ของนักศึกษา

Bean (1980) สรุปว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความยึดมั่นผูกพันต่อสถาบันของนักศึกษา ประกอบด้วยปัจจัยทางด้านสถาบัน และปัจจัยเสริม คือ ความพึงพอใจต่อสถาบัน

วชิระ ชาวหา (2534) สรุปว่า ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความยึดมั่นผูกพันต่อสถาบันของนักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้แก่ ปัจจัยด้านตัวนักศึกษา ด้านความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมสถาบัน ด้านบูรณาการตนเองทางวิชาการและทางสังคม

สำหรับความยึดมั่นผูกพันต่อสถาบันและเป้าหมายการศึกษาของนักศึกษาพยาบาลมีผู้ศึกษา ไว้ดังนี้

Knopke (1979) กล่าวว่า ตัวแปรที่ทำนายการคงอยู่จนสำเร็จการศึกษาพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลได้อย่างมีนัยสำคัญ คือ เกรดที่ได้รับ และคุณลักษณะส่วนบุคคลของนักศึกษา ด้านบุคลิกภาพแบบเชื่องช้า

Munro (1980) พบว่า ความสามารถทางวิชาการ เป็นตัวทำนายการคงอยู่จนสำเร็จการศึกษาวิชาชีพพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลวิชาชีพ (4 ปี) ได้ดีที่สุดใน

Cohen (1981) พบว่า สาเหตุที่ทำให้นักศึกษาพยาบาลขาดความพึงพอใจที่จะศึกษาอยู่ในวิชาชีพ เนื่องจากความกดดันและความเครียดของอารมณ์ซึ่งเกิดขึ้นในระหว่างการศึกษทั้งที่เป็นการศึกษาในห้องเรียนและการฝึกปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วย ปัจจัยที่มีผลต่อความกดดันและความเครียดของอารมณ์นั้น ประการแรกมีสาเหตุมาจากบรรยากาศในการศึกษาที่ไม่ส่งเสริมให้นักศึกษาให้ได้มีพัฒนาการทางด้านสติปัญญา อารมณ์ ไปอย่างต่อเนื่องถึงขั้นสิ้นสุดสมบูรณ์ได้ ซึ่งได้แก่ ความบกพร่องของหลักสูตร การจัดการกระบวนการเรียนการสอน สภาพการปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วย และจากความรู้ความสามารถของบุคลากรในวิชาชีพ เช่น อาจารย์พยาบาลและพยาบาลในคลินิก เป็นต้น

ส่วน Cashion (1990) กล่าวว่าประสบการณ์ในสถาบันการศึกษาพยาบาลของนักศึกษามีอิทธิพลต่อการสำเร็จการศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตร์มากกว่าคุณลักษณะส่วนบุคคล และประสบการณ์ก่อนเข้าศึกษาในสถาบัน

กนกพร หมู่พยัคฆ์ (2528) สรุปว่า ตัวแปรที่สัมพันธ์กับความต้องการเปลี่ยนไปเรียนหลักสูตรอื่นของนักศึกษาพยาบาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มี 15 ตัวแปร ได้แก่ มหาวิทยาลัย ชั้นปี อันดับการเลือกเรียน เหตุผลในการเข้าศึกษา ความรู้สึกเมื่อสอบได้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพยาบาล ความคิดเห็นต่อสถาบัน ความพึงพอใจของครอบครัว ความกดดันในวิชาชีพ

ความต้องการของครอบครัวให้สอบใหม่ เนื้อหาวิชาชีพ กิจกรรมการเรียนการสอน บุคลิกอาจารย์ ผู้สอน และการประเมินผลการเรียนการสอน

ฟาริดา อิบราฮิม (2530) กล่าวว่านักศึกษาพยาบาลที่ไม่เข้าใจ ไม่เห็นแนวทางวิชาชีพ และมีทัศนคติทางลบต่อวิชาชีพจะไม่อยากเรียนวิชาชีพพยาบาลอีกต่อไป เกิดการเปลี่ยนสายวิชาชีพ กลางคัน หรืออาจทนเรียนจนสำเร็จเป็นพยาบาลวิชาชีพและเปลี่ยนสายวิชาชีพใหม่ หรือศึกษาชั้นสูงต่อไปในสายอาชีพอื่น

กุลยา ตันติผลาชีวะ และคณะ (2536) สรุปว่า การลาออกจากสถาบันก่อนสำเร็จ การศึกษาของนักศึกษาพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข เนื่องจากทัศนคติไม่ดีต่อวิชาชีพ การเรียนอ่อน เกิดการเจ็บป่วยด้านร่างกายระหว่างศึกษาและมีปัญหาสุขภาพจิต

กล่าวโดยสรุป ปัจจัยสำคัญที่มีความสัมพันธ์หรือมีอิทธิพลต่อการเกิดความยึดมั่นผูกพัน ของนักศึกษามีอยู่หลายประการ ซึ่งเกี่ยวข้องกับคุณลักษณะด้านตัวนักศึกษาและสถาบันการศึกษา ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยรวบรวมปัจจัยที่คาดว่าจะมีความสัมพันธ์กับความยึดมั่นผูกพันต่อวิชาชีพ การพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลไว้ 4 ปัจจัยหลัก คือ 1) ภูมิหลังของนักศึกษา ได้แก่ ชั้นปีการศึกษา ระดับการศึกษาของบิดาและของมารดา และรายได้ของครอบครัว 2) แรงจูงใจในการศึกษา ได้แก่ เหตุจูงใจในการเข้าศึกษา และความคาดหวังในผลลัพธ์การศึกษา 3) ความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมสถาบัน ได้แก่ ความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมด้านกลุ่มเพื่อน ด้านการเรียนการสอน ด้านการบริหาร และด้านอาคารสถานที่ 4) การบูรณาการตนเอง ได้แก่ การบูรณาการตนเองด้านวิชาการ และการบูรณาการตนเองด้านสังคม

1. ภูมิหลัง

นักศึกษาที่เข้ามาสู่สถาบันการศึกษาพยาบาลต่างก็มีคุณลักษณะภูมิหลังที่แตกต่างกันไป เนื่องจากสภาพสังคมแวดล้อมและประสบการณ์ของแต่ละบุคคล ซึ่งมีผลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการแสดงออกต่างๆในสถาบัน (Tinto, 1975) ซึ่งคุณลักษณะดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อเป้าหมายการศึกษาและการประกอบอาชีพของนักศึกษา (Cope, 1978) เนื่องจากความแตกต่างกันของปัจจัยส่วนบุคคลด้านคุณลักษณะภูมิหลัง ได้แก่ อายุ เพศ สถานภาพของนักศึกษาพยาบาลมักอยู่ในเกณฑ์ที่ใกล้เคียงกันตามคุณสมบัติเบื้องต้นของผู้สมัครสอบเข้าสถาบันการศึกษาพยาบาล

ดังนั้น ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงคัดสรรปัจจัยด้านภูมิหลังที่คาดว่าจะสัมพันธ์กับความยึดมั่นผูกพันต่อวิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล แบ่งเป็น 3 ตัวแปร ได้แก่

- 1.1 ระดับชั้นปีการศึกษา
- 1.2 ระดับการศึกษาของบิดาและมารดา
- 1.3 รายได้เฉลี่ยของครอบครัว

1.1 ระดับชั้นปีการศึกษา

วิชาชีพการพยาบาลเป็นวิชาชีพที่ต้องใช้ระยะเวลาในการพัฒนานักศึกษาให้ มีคุณลักษณะของผู้ประกอบวิชาชีพ ชั้นปีการศึกษาที่สูงขึ้นแสดงถึงประสบการณ์การศึกษาที่ นักศึกษาได้สั่งสมมา การเรียนการสอนในวิชาชีพการพยาบาลประกอบด้วยสองส่วนที่สำคัญ คือ การเรียนการสอนภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติซึ่งต้องประสานกันอย่างมีขั้นตอน วิธีการที่ใช้ยึดหลัก การจัดประสบการณ์ให้เรียนรู้จากสิ่งที่ย่ำไม่สลับซับซ้อนไปสู่สิ่งที่มีความยุ่งยากสลับซับซ้อน ต้อง ใช้ทั้งความรู้ความสามารถในการวินิจฉัยปัญหา การหาแนวทางแก้ไขปัญหาลดลดจนการตัดสินใจ ด้วยเหตุผลทางวิชาการและจริยธรรม ทักษะทางการคิด และการปฏิบัติการพยาบาลจะเพิ่มขึ้นตาม ประสบการณ์การเรียนรู้ที่ผ่านไปในแต่ละปีการศึกษาตามหลักสูตร สมรรถนะในบทบาทพยาบาล วิชาชีพของนักศึกษาจะค่อยๆเพิ่มขึ้น จากประสบการณ์การฝึกหัดสวมบทบาทพยาบาลวิชาชีพใน สถานการณ์ต่าง ๆ (นันทนา น้ำฝน, 2536) นักศึกษาพยาบาลในชั้นปีที่สูงกว่าจึงมีประสบการณ์ สั่งสมมากกว่ามีโอกาสที่จะศึกษาทำความเข้าใจในเรื่องต่างๆมากกว่า (สุจินตนา ธรรมวิทยาภูมิ, 2527) สอดคล้องกับการศึกษาที่พบว่า นักศึกษาพยาบาลแต่ละชั้นปีมีทัศนคติและค่านิยมทาง วิชาชีพแตกต่างกัน (พัฒน์วดี เสรินทวัฒน์ และจริยาวัตร คมพยัครม์, 2531) ดังนั้น ชั้นปี การศึกษาจึงน่าจะเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความยึดมั่นผูกพันต่อวิชาชีพของนักศึกษา พยาบาล

1.2 ระดับการศึกษาของบิดาและมารดา

อรพิน แสงสว่าง (2536) กล่าวว่าการศึกษาของบิดา มารดามีผลต่อเจตคติ ของนักศึกษาพยาบาล และมารศรี กองเกตุ (2523) ซึ่งศึกษาผลของทัศนคติ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ของบิดามารดา ว่ามีผลต่อการเลือกอาชีพของนักเรียนหรือไม่ พบว่าระดับการศึกษา ของบิดาและรายได้ของบิดามารดา มีผลต่อการเลือกอาชีพของนักเรียน แต่ระดับการศึกษาของ มารดาและอาชีพของบิดามารดา ไม่มีผลกระทบต่อการเลือกอาชีพของนักเรียน ดังนั้น ระดับการ ศึกษาสูงสุดของบิดาและมารดาจึงน่าจะเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความยึดมั่นผูกพัน ต่อวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล

1.3 รายได้ของครอบครัว

การที่ครอบครัวมีฐานะทางการเงินดี มีรายได้เพียงพอกับรายจ่าย เป็นการ เปิดโอกาสให้นักศึกษาพยาบาลมีอิสระในการเลือกประกอบวิชาชีพได้อย่างเต็มที่มากกว่าการที่ ครอบครัวมีฐานะทางการเงินไม่ดี จากการสัมภาษณ์นักศึกษาพยาบาลส่วนหนึ่งจะพบว่าที่ตนเลือก เข้ามาศึกษาวิชาชีพการพยาบาล นั้นเป็นเพราะฐานะทางบ้านยากจน นอกจากนี้อรพิน แสงสว่าง (2536) กล่าวว่า รายได้ของครอบครัวมีผลต่อเจตคติต่อวิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล และจากการศึกษาของวัลลภา ดันติสุนทร (2534) พบว่า รายได้ของครอบครัวมีความสัมพันธ์ทาง

บวกกับความเครียดของนักศึกษาพยาบาล โดยพบว่ากลุ่มที่ครอบครัวมีรายได้ต่ำมีความเครียดมากที่สุด ดังนั้นรายได้ของบิดามารดาจึงน่าจะเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความยึดมั่นผูกพันต่อวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล

2. แรงจูงใจในการศึกษา

แรงจูงใจ เป็นสิ่งเร้าที่มีพลังมากในการชักนำให้บุคคลเกิดความรู้สึกตั้งใจและมุ่งประสงค์ในผลลัพธ์ ประกอบด้วยเหตุจูงใจอันเป็นตัวผลักดันให้เกิดความมานะพยายาม และเลือกปฏิบัติตามทางเลือกที่บุคคลเห็นว่ามีความประโยชน์ต่อตนเอง หรือจะสนองความต้องการของบุคคลได้สูงสุด และความคาดหวังในผลลัพธ์นั้นปลายที่เกิดจากความสามารถในการกระทำของตน ทำให้บุคคลเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้เมื่อประเมินคุณค่าของเป้าหมายและคาดว่า ผลตอบสนองกลับมาจะเป็นประโยชน์ต่อตนเองได้มากหรือน้อยเพียงใด ยิ่งความพึงพอใจในผลลัพธ์นั้นสูงก็จะกลายเป็นแรงจูงใจชักนำให้บุคคลก้าวไปสู่พฤติกรรมที่สามารถสนองตอบความปรารถนาของตนเอง การก้าวเข้าสู่สถาบันการศึกษานักศึกษาพยาบาลต่างก็มีเหตุจูงใจในการศึกษาและความคาดหวังในผลลัพธ์จากการศึกษาแตกต่างกันไป

2.1 เหตุจูงใจในการเข้าศึกษา

เหตุจูงใจในการเข้าศึกษาในสถาบันเป็นปัจจัยที่ไม่ใช่เกิดจากด้านสติปัญญา (Non - intellectual Factors) ที่มีผลต่อความพยายามซึ่งนำไปสู่พฤติกรรมของนักศึกษาที่จะเลือกปฏิบัติตามบรรทัดฐานและกฎเกณฑ์ของกลุ่มกิจกรรมหรือของสถาบัน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา

เหตุจูงใจในการเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษานั้นมีหลายประการแตกต่างกันไป เช่น ค่านิยมของบุคคล ครอบครัวและสังคมที่มุ่งหวังจากการศึกษา (Simpson, 1979) ค่านิยมการศึกษาของไทยจะถือคุณค่าของปริญญาบัตร บิดามารดามีส่วนสนับสนุนในการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อ การสนับสนุนจากบุคคลที่เกี่ยวข้องในสังคมผลักดันให้นักศึกษามุ่งเข้าสู่สถาบันการศึกษา โดยมีได้ตระหนักในความสามารถ ความสนใจ ตลอดจนจุดมุ่งหมายของชีวิตตน นักศึกษาที่เข้ามาเรียนด้วยความไม่เต็มใจจะเกิดความรู้สึกเบื่อหน่ายในการเรียน และนักศึกษาที่สอบเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาตามระบบการสอบรวมของทบวงมหาวิทยาลัย ซึ่งมีโอกาสในการเลือกเรียนได้หลายอันดับ การสอบได้คณะที่ไม่ตรงกับความต้องการทำให้เกิดความไม่ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน ไม่สนใจการศึกษาค้นคว้าเท่าที่ควร (วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา, 2530) การสมัครสอบแข่งขันเข้าศึกษาในสถาบันการศึกษานักศึกษาพยาบาลโดยตรงหรือการมุ่งเข้าสู่สถาบันการศึกษานักศึกษาพยาบาลเป็นความตั้งใจของบุคคลที่มุ่งเข้าสู่วิชาชีพการพยาบาล ความตั้งใจของบุคคลนี้เองจะเป็นตัวชี้นำความคิด

ของบุคคลในการรับรู้และเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ในสังคมและสิ่งแวดล้อม (Horowitz, 1978)

การได้รับข้อมูลการประกอบอาชีพจากบิดามารดา ญาติ พี่น้อง และสื่อสารมวลชนทำให้นักศึกษาคัดสินใจวางแผนชีวิตการศึกษาของตนตามข้อมูลที่ได้รับรู้ สำหรับการศึกษาวิชาชีพการพยาบาลนักศึกษาสามารถคาดหวังเกี่ยวกับการประกอบอาชีพไว้ได้คือ เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วสามารถมีงานทำได้ทันทีในอัตรารายได้ที่กำหนดแน่นอนสำหรับการรับราชการ และอัตรารายได้ที่น่าพอใจในกรณีทำงานในภาคเอกชน นอกจากนี้ยังสามารถหารายได้พิเศษตามความสนใจของแต่ละบุคคลอีกด้วย การมีงานทำและมีรายได้ดีจึงเป็นสิ่งกระตุ้นอย่างหนึ่งให้นักศึกษาคัดสินใจเลือกศึกษาวิชาชีพการพยาบาล ดังนั้นเหตุจูงใจในการเข้าศึกษาจึงน่าจะเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความยึดมั่นผูกพันต่อวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล

2.2 ความคาดหวังในผลลัพธ์จากการศึกษา

เป้าหมายในการประกอบวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาลแต่ละคนย่อมแตกต่างกัน พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษาจะดำเนินไปตามเป้าหมายที่นักศึกษาดังไว้ ค่านิยมของนักศึกษาในผลลัพธ์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นเป็นตัวบ่งชี้แนวทางของพฤติกรรมที่แสดงออกความสามารถทางการรู้คิดหรือสติปัญญา จะเป็นส่วนหนึ่งที่นำนักศึกษาให้รับรู้สิ่งต่างๆรอบตัว เพื่อหาหนทางให้ตนได้บรรลุตามเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ คุณลักษณะของเป้าหมายจะระบุเป็นคุณค่าของผลลัพธ์และความคาดหวังที่จะได้รับความพึงพอใจเมื่อได้ไปถึงเป้าหมายนั้น ดังที่ Staub (1984) กล่าวว่าเป้าหมายของบุคคลเป็นสิ่งที่ชักจูงให้บุคคลมีความแข็งแกร่งที่จะกระทำกิจบางประการอันเป็นหน้าที่ (tasks) เพื่อให้ตนได้บรรลุสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้

ความคาดหวังในผลลัพธ์จากการศึกษาวิชาชีพการพยาบาล จึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้นักศึกษามีความตั้งใจเรียนรู้ เพื่อพัฒนาศักยภาพของตนในบทบาทพยาบาลวิชาชีพให้สูงขึ้นเพื่อผลลัพธ์ในอันปลายที่จะเกิดขึ้นตามความสามารถในการทำงานของตน ดังนั้นความคาดหวังในผลลัพธ์จากการศึกษาจึงน่าจะเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความยึดมั่นผูกพันต่อวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล

3. ความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมสถาบัน

สภาพแวดล้อมสถาบันมีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่และพัฒนาการทุกด้านของนักศึกษามีอิทธิพลต่อการกำหนดเป้าหมายทางอาชีพและทางการศึกษาของนักศึกษา (Pantages and Creedon, 1978) ถ้านักศึกษาในสถาบันมีการรับรู้ มีความรู้สึกในทางบวกต่อสภาพแวดล้อม นั่นคือมีความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมสถาบัน เช่น มีความพึงพอใจต่อการจัดองค์ประกอบต่างๆภายในสถาบันซึ่งมีความพร้อม มีระเบียบสวยงามมีบรรยากาศที่อบอุ่นมีรื่น มีบรรยากาศชุมชนวิชาการการเรียนการสอน จะทำให้นักศึกษามีความอยากเรียนรู้ มีความภาคภูมิใจเกิดความรักใคร่ยึดมั่นผูกพันต่อ

วิชาชีพที่ศึกษาและสถาบัน ช่วยรักษาชื่อเสียงสถาบันและมีความตั้งใจที่จะศึกษาหาความรู้ใน วิชาชีพที่ตนศึกษาเพื่อให้สำเร็จตามเป้าหมายการศึกษา

การวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาสภาพแวดล้อมสถาบันในลักษณะของการหาความสัมพันธ์ ระหว่างความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมสถาบันกับความยึดมั่นผูกพันต่อวิชาชีพของนักศึกษา โดย ให้นิยามความพึงพอใจว่า หมายถึง ระดับความรู้สึก ความต้องการหรือความคิดเห็นทางบวกที่มี ต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ได้รับตามความคาดหวังหรือมากกว่าความคาดหวัง

สำหรับความหมายและองค์ประกอบของสภาพแวดล้อมสถาบัน (College Environment) ผู้วิจัย ได้เลือกศึกษาตามแนวคิดของ Astin (1993) ซึ่งกล่าวถึงสภาพแวดล้อม สถาบันอุดมศึกษาไว้ว่า เป็นสิ่งเร้าอันทรงศักยภาพที่มีผลกระทบต่อพัฒนาการของนักศึกษา และ สามารถที่จะศึกษาสภาพแวดล้อมได้โดยการสังเกตพฤติกรรมของนักศึกษา รวมทั้งกิจกรรม เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสถาบันนั้น ๆ

Astin ได้แบ่งสิ่งเร้าเชิงสภาพแวดล้อมออกเป็น 4 ด้าน คือ

1. สภาพแวดล้อมด้านกลุ่มเพื่อน หมายถึง สภาพหรือบรรยากาศเกี่ยวกับการ คบเพื่อน กิจกรรมสังคมในกลุ่มเพื่อน
2. สภาพแวดล้อมด้านการเรียนการสอน หมายถึง สภาพหรือบรรยากาศเกี่ยว กับกิจกรรมวิชาการต่างๆในสถาบันการศึกษา
3. สภาพแวดล้อมด้านการบริหาร หมายถึง สภาพหรือบรรยากาศในการดำเนิน งานของสถาบัน เกี่ยวกับแนวนโยบายต่างๆ อาทิ การจัดการการบริหารกิจกรรมเสริมนอกหลัก สูตร
4. สภาพแวดล้อมด้านอาคารสถานที่ หมายถึง สภาพแวดล้อมที่สามารถสัมผัสได้ และอำนวยความสะดวกสบายต่อการดำเนินชีวิตและการเรียนรู้ของนักศึกษา

3.1 สภาพแวดล้อมด้านกลุ่มเพื่อน

กลุ่มเพื่อน (Peer group) มีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงและ พัฒนาการทางความรู้ ทักษะคติ บุคลิกภาพ คุณธรรมและผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษา นักศึกษาต้องใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่ในสถาบันการศึกษาจึงต้องปรับตัวให้เข้าถึงสภาพแวดล้อมในกลุ่มเพื่อน เพราะ กลุ่มเพื่อนให้ความมั่นใจและยอมรับในพฤติกรรมต่างๆของเขา ทำให้สบายใจมีความสุขและยังมี อิทธิพลทำให้นักศึกษามีความเชื่อมั่นและมีพฤติกรรมไปตามกลุ่มที่เขายึดอยู่ (วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา, 2530)

กลุ่มเพื่อนนักศึกษายาบาลร่วมสถาบันเดียวกัน มีทั้งที่อยู่ชั้นปีเดียวกัน และต่าง ชั้นปี เป็นกลุ่มที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและความรู้สึกนึกคิดของนักศึกษายาบาลในฐานะที่เป็น

กลุ่มอ้างอิงทางสังคมและในเชิงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ขณะเดียวกันพื้นฐานความสัมพันธ์เหล่านี้เป็นเครื่องช่วยให้เกิดความเหนียวแน่นภายในกลุ่มวิชาชีพการพยาบาล ความรู้สึกเป็นพวกเดียวกัน การคล้อยตามกันเป็นการแสดงถึงการเริ่มรับเอาบรรทัดฐานของกลุ่มวิชาชีพการพยาบาลเข้าไปในจิตสำนึกในการเป็นสมาชิกภาพของกลุ่มนักศึกษาพยาบาล (สิขริน สูสุข, 2532)

กลุ่มเพื่อนนักศึกษาพยาบาล เป็นกลุ่มที่มีความสัมพันธ์กันตลอดเวลาตั้งแต่เริ่มเข้าศึกษาในสถาบันการศึกษาระดับวิชาชีพการพยาบาล นักศึกษาพยาบาลจะต้องมีปฏิสัมพันธ์กันทั้งในชั้นเรียนในการฝึกปฏิบัติการพยาบาลและในการทำกิจกรรมเสริมหลักสูตรและกิจกรรมนอกหลักสูตร

กลุ่มนักศึกษาพยาบาลรุ่นพี่เป็นกลุ่มที่จะถ่ายทอดประสบการณ์ ทักษะ และค่านิยมทางวิชาชีพการพยาบาลให้กับนักศึกษาพยาบาลรุ่นน้องผ่านทางกิจกรรมต่างๆ เช่น กิจกรรมการรับน้องใหม่ การส่งรุ่นพี่ การแสดงความยินดีกับบัณฑิต การปรึกษาหารือเรื่องการเรียนรู้กับเพื่อนรุ่นพี่ เป็นต้น การร่วมกิจกรรมดังกล่าวจะทำให้นักศึกษาใหม่ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการอยู่ร่วมกันในกลุ่มสังคม เรียนรู้ที่จะปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับกฎเกณฑ์ของสังคมนั้นๆ รู้จักเสียสละสร้างความสำเร็จกับผิชอบต่อสังคมให้เป็นสังคมที่มีบรรยากาศของความร่วมมือมีน้ำใจและอุดมการณ์ รู้จักคุณค่าของเอกลักษณ์และวัฒนธรรมว่าเป็นสิ่งที่ดีงามและมีคุณค่า (วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา, 2530)

สำหรับกลุ่มนักศึกษาพยาบาลรุ่นเดียวกัน การทำกิจกรรมร่วมกันภายในกลุ่ม เช่น การทำกิจกรรมกลุ่มย่อย การสัมมนาในการเรียน การทำรายงานกลุ่ม การปรึกษาหารือเพื่อทำกิจกรรมบางอย่าง รวมไปถึงการอยู่ร่วมกันในชั้นเรียน ในหอพัก เป็นต้น ทำให้เกิดการรวมตัวกัน มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของกลุ่ม ปฏิสัมพันธ์ต่อกันในกลุ่มก่อให้เกิดเป็นพฤติกรรมกลุ่ม และมีบรรทัดฐานของกลุ่ม การจะได้รับการยอมรับว่าเป็นสมาชิกกลุ่ม ก็คือ การปฏิบัติตามบรรทัดฐานของกลุ่ม การคล้อยตามเป็นสิ่งที่บุคคลได้พิจารณาแล้วว่า ต้องยึดถือหรือกระทำตามเพื่อให้ได้รับการยอมรับนับถือ (Murphy, 1976)

กล่าวโดยสรุป กลุ่มเพื่อนนักศึกษาพยาบาลมีอิทธิพลต่อนักศึกษา โดยทำให้เกิดการถ่ายทอด แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น และประสบการณ์ต่อกัน การทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันช่วยให้นักศึกษาเกิดการพัฒนาคำรู้ ความสามารถในเชิงวิชาชีพการพยาบาล สามารถยอมรับทัศนคติและค่านิยมตลอดจนยอมรับบรรทัดฐานของกลุ่มและของวิชาชีพได้ง่ายขึ้น ดังนั้นความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมสถาบันด้านกลุ่มเพื่อนน่าจะเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความยึดมั่นผูกพันต่อวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล

3.2 สภาพแวดล้อมด้านการเรียนการสอน

การเรียนการสอนเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกัน เป็นเรื่องของการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความรู้และทัศนะระหว่างผู้เรียนผู้สอน การที่ผู้เรียนจะเรียนรู้ด้วยตนเองได้ดั่งนั้น

หมายถึง การได้รับคำแนะนำ การชี้แนะ กระตุ้นเตือนให้เห็นความสำคัญ เห็นคุณค่าและความหมายของสิ่งที่จะเรียนเพื่อช่วยให้ผู้เรียนมีความสนใจมากขึ้น (ไพฑูริย์ สีนลาร์ตัน, 2524)

บรรยากาศด้านการเรียนการสอนที่ช่วยเสริมสร้างความเป็นวิชาชีพให้นักศึกษาพยาบาล ได้แก่ (Cohen, 1981 ; จินตนา ยูนิพันธุ์, 2527 ; ฟาริดา อิบราฮิม, 2530)

3.2.1 หลักสูตรและเนื้อหาวิชา การเรียนการสอนเกี่ยวกับวิชาชีพการพยาบาล เป็นการเตรียมพยาบาลวิชาชีพที่มีความสามารถทั้งในด้านวิชาการตามลักษณะวิชาชีพและมีความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาล การเรียนการสอนประกอบด้วยภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติซึ่งมีความสัมพันธ์สอดคล้องประสมประสานกันไป

การศึกษภาคทฤษฎีจะมุ่งในด้านเนื้อหาและเป็นการศึกษาเกี่ยวกับหลักวิชาการต่าง ๆ ทั้งด้านความรู้ทั่วไปและวิชาชีพ วิธีการสอนจะใช้การสอนแบบบรรยายและการสาธิตเป็นส่วนใหญ่ การศึกษภาคปฏิบัติเป็นการจัดโอกาส เวลาและสถานที่ให้นักศึกษาพยาบาลได้เรียนรู้ได้ลงมือปฏิบัติในสภาพที่เป็นจริง ได้สังเกต ได้สัมผัส ได้สื่อความหมาย ได้ให้การพยาบาลกับผู้ป่วยและผู้มารับบริการทั้งในโรงพยาบาล สถานพยาบาล และตามชุมชนทั่วไป ทั้งนี้โดยมีจุดมุ่งหมายให้นักศึกษาได้เกิดทักษะ มีความสามารถในการปฏิบัติงาน

การจัดระบบการเรียนการสอนที่สอดคล้องกันนั้นมีส่วนสำคัญที่ช่วยให้การเรียนการสอนดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและช่วยให้นักศึกษามุ่งเป้าหมายการศึกษา

3.2.2 คุณลักษณะของอาจารย์พยาบาลและพยาบาลวิชาชีพ อาจารย์พยาบาลเป็นบุคคลสำคัญที่เกี่ยวข้องกับนักศึกษาพยาบาล โดยมีบทบาทเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของสถาบันการศึกษาของตน ทำหน้าที่เป็นผู้ถ่ายทอดวัฒนธรรมและถ่ายทอดความรู้ในทางทฤษฎีการพยาบาล เทคนิคการพยาบาล ตลอดจนชี้แนะและประเมินผลการปฏิบัติงานของนักศึกษาพยาบาล เป็นผู้ให้ภาพพจน์ของการเป็นพยาบาลที่สมบูรณ์แบบว่าเป็นอย่างไรมีทักษะได้บ้างที่พยาบาลวิชาชีพจะต้องทำได้ ซึ่งหมายถึง การให้สิ่งที่นักศึกษาควรจรรู้และทำให้เป็น (ศิริน สุสุข, 2532) พยาบาลวิชาชีพเป็นอีกผู้หนึ่งที่มีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อนักศึกษาพยาบาลในด้านการพัฒนาการแสดงบทบาทวิชาชีพ และสร้างความรู้สึกว่าตนเป็นสมาชิกคนหนึ่งที่มีคุณค่าในทีมการพยาบาล พยาบาลวิชาชีพเป็นเป้าหมายนำทางของนักศึกษาพยาบาลในด้านการเป็นผู้ยืนอยู่บนหลักการของการปฏิบัติงานตามบทบาทพยาบาลวิชาชีพ ซึ่งมีผลต่อการดำเนินชีวิตต่อไปในวิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล นอกจากนี้ความเป็นผู้ที่มีอาวุโสมากกว่าและมีประสบการณ์มากกว่านักศึกษาพยาบาล ดังนั้นในขณะฝึกปฏิบัติงานการพยาบาลนักศึกษาพยาบาลจะพยายามปรับตัวเพื่อการเลียนแบบบทบาทพยาบาลวิชาชีพ อันเป็นเป้าหมายของบทบาทที่นักศึกษาพยาบาลคาดหวังไว้ ในการพัฒนาความรู้และทักษะในการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล พยาบาลวิชาชีพจะเป็นผู้ที่ถ่ายทอดความรู้ ทักษะจากประสบการณ์

ในสถานการณ์ต่างๆ ให้แก่นักศึกษาพยาบาล โดยแสดงบทบาทของครูอย่างไม่เป็นทางการ (สิขริน สุสุข, 2532) การช่วยเหลือ การให้คำแนะนำดังกล่าวจะทำให้นักศึกษาพัฒนาความเป็นวิชาชีพได้เร็วขึ้น

3.2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์พยาบาลและพยาบาลวิชาชีพกับ

นักศึกษาพยาบาล

ความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญมากในกระบวนการศึกษาและมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการสอนในระดับอุดมศึกษา ความสัมพันธ์อันดีระหว่างอาจารย์กับนักศึกษาจะทำให้ผลการเรียนของนักศึกษาดีขึ้น และยังความสัมพันธ์ดังกล่าวมีมากเท่าใดก็ยิ่งทำให้นักศึกษาสามารถที่จะพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ให้สูงขึ้นไปด้วย เพราะลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนักศึกษามีอิทธิพลต่อความสนใจในวิชาที่เรียนและทัศนคติที่ดีของนักศึกษาที่มีต่ออาจารย์ผู้สอนจะช่วยให้นักศึกษามีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนซึ่งจะมีผลทำให้นักศึกษามีผลการเรียนดีขึ้น (Cogan, 1975) เนื่องจากการเรียนการสอนทางพยาบาลศาสตร์เป็นการเรียนที่เกี่ยวข้องกับชีวิตมนุษย์ นักศึกษาพยาบาลจึงต้องการลักษณะอาจารย์ที่มีความสัมพันธ์ที่ดีกับนักศึกษาเพื่อจะได้ปลูกฝังความเป็นวิชาชีพพยาบาลให้กับนักศึกษา การที่นักศึกษาพยาบาลไม่ได้ใกล้ชิดอาจารย์พยาบาลในระยะแรก ๆ เช่น ต้องเรียนนอกคณะพยาบาลเป็นเวลานานเกินไป เรียนวิชาความรู้ทั่วไปโดยที่ยังไม่ได้สัมผัสกับงานพยาบาลอาจทำให้การปลูกฝังความรักวิชาชีพ และทัศนคติต่อวิชาชีพมีได้น้อย จึงมีนักศึกษาพยาบาลจำนวนไม่น้อยที่แสดงความรู้สึกว่าเหวและรู้สึกว่อาจารย์พยาบาลทอดทิ้งเขานานเกินไปจนทำให้ท้อถอยที่จะค้นหาแนวทางของวิชาชีพ และไม่เข้าใจว่าวิชาต่างๆ ที่เรียนเกี่ยวข้องและนำมาใช้กับการปฏิบัติการพยาบาลได้อย่างไร ทำให้ไม่อยากเรียนวิชาชีพการพยาบาลอีกต่อไป เกิดการเปลี่ยนสายวิชาชีพ กลางคันหรืออาจทนเรียนจนสำเร็จเป็นพยาบาลวิชาชีพและเปลี่ยนสายอาชีพใหม่หรือศึกษาต่อขั้นสูงในสายอาชีพอื่น (ฟาริดา อิบราฮิม, 2530)

สำหรับกลุ่มพยาบาลวิชาชีพ นักศึกษาพยาบาลต้องมีปฏิสัมพันธ์ด้วยเป็นอย่างมากในด้านการเรียนการสอนโดยเฉพาะในภาคปฏิบัติ พยาบาลวิชาชีพมีอิทธิพลต่อนักศึกษาพยาบาลในการสร้างให้นักศึกษามีความรู้สึกว่าตนเองเป็นสมาชิกคนหนึ่งที่มีคุณค่าในทีมการพยาบาล จากการแสดงออกได้อย่างเหมาะสมตามบทบาทพยาบาลวิชาชีพ มีความพึงพอใจในการทำงาน มีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพ Moore (1970) กล่าวว่า พยาบาลวิชาชีพเป็นกลุ่มอ้างอิง (Reference Group) ที่สำคัญของนักศึกษาพยาบาล แนวการปฏิบัติและพฤติกรรมกลุ่มอ้างอิงมีความหมายต่อการยอมรับบรรทัดฐานเฉพาะแบบขององค์กรนั้น ๆ ดังนั้นพยาบาลวิชาชีพจึงมีอิทธิพลต่อการรับรู้ของนักศึกษาพยาบาล และจากการศึกษาของผ่องศรี เกียรติเลิศนภา (2526) พบว่าการรับรู้ของนักศึกษาพยาบาลต่อพยาบาลวิชาชีพมีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อวิชาชีพอย่างมี

นัยสำคัญ .001

3.2.5 การประเมินผลการเรียนการสอน เป็นองค์ประกอบที่สำคัญอันหนึ่งของกระบวนการจัดการเรียนการสอน เนื่องจากเป็นกระบวนการที่ควบคุมให้การเรียนการสอนบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ เพราะผลจากการประเมินจะเป็นข้อมูลย้อนกลับให้นักศึกษาได้รับทราบสถานะของตนเอง ได้รู้ว่าสิ่งที่ได้ทำไปแล้วถูกหรือผิดอย่างไร ควรแก้ไขอะไรบางอย่างและเพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาตัดสินใจของผู้เรียนต่อไป (ไพฑูริย์ สีนลารัตน์, 2524)

การประเมินผลการเรียนการสอนทางพยาบาลศาสตร์ แบ่งออกเป็น การประเมินผลภาคทฤษฎี ส่วนใหญ่เป็นการประเมินโดยการสอบวัดความรู้ ความเข้าใจทางด้านเนื้อหา อาจจะใช้แบบทดสอบชนิดปรนัยวัดระดับการวิเคราะห์และสังเคราะห์ ใช้แบบทดสอบอัตนัย เป็นต้น ส่วนจำนวนครั้งของการประเมิน ผู้สอนและผู้เรียนควรตกลงร่วมกันล่วงหน้าในชั่วโมงปฐมนิเทศรายวิชา ส่วนการประเมินผลภาคปฏิบัตินั้นจะประเมินผู้เรียน 3 ด้าน คือด้านความรู้ ด้านการปฏิบัติหรือทักษะ และด้านจิตใจหรือทัศนคติ (ไพฑูริย์ นกุลกิจ, 2526) ส่วนใหญ่กระทำโดยการสังเกตจากพฤติกรรมที่ปฏิบัติ จากการบันทึกรายงาน ซึ่งผู้ประเมินจะต้องทราบและรู้แจ้งถึงผลงานทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ รวมทั้งคุณลักษณะต่างๆที่ปรากฏในตัวนักศึกษา (อารมณ วุฒิมิพฤษ และคณะ, 2525)

ดังนั้นความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมสถาบันด้านการเรียนการสอน น่าจะเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความยึดมั่นผูกพันต่อวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล

3.3 สภาพแวดล้อมด้านการบริหาร

สภาพแวดล้อมด้านการบริหารถือเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมในการพัฒนานักศึกษาอย่างเต็มที่ได้ การบริหารสถาบันการศึกษาอุดมศึกษาที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพจะส่งเสริมให้สถาบันบรรลุจุดหมายในการดำเนินงาน ระบบบริหารที่ดีต้องให้สถาบันมีอิสระในการดำเนินงาน เปิดโอกาสให้อาจารย์และนักศึกษามีเสรีภาพทางวิชาการ ฝ่ายบริหารต้องเข้าใจหลักการบริหาร เข้าใจลักษณะการศึกษาทั้งในด้านที่เกี่ยวกับผู้เรียนและลักษณะการเรียนการสอน

สำหรับงานหรือการบริหารที่สำคัญและมีส่วนสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับนักศึกษา และมีผลต่อการรับรู้ของนักศึกษาโดยตรง คือ งานหรือการบริหารกิจการนักศึกษา งานกิจการ นักศึกษามุ่งให้นักศึกษารู้จักใช้สังคมและอนุรักษ์ทรัพยากรที่มีอยู่ในสถาบันให้ได้ประโยชน์อย่างเต็มที่ ขณะเดียวกันสถาบันก็มุ่งเอื้ออำนวยให้นักศึกษาได้มีชีวิตในรั้วสถาบันอย่างมีความสุข โดยจัดบริการต่างๆตามความต้องการของสภาพสถาบัน ดังที่วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2530) กล่าวว่างานบุคลากรนักศึกษาหรืองานกิจการศึกษานั้นมีขอบข่ายครอบคลุมงานบริการ สวัสดิการนักศึกษา งานวินัย งานกิจกรรมการพัฒนานักศึกษา ดังนั้นความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อม

สถาบันด้านการบริหาร น่าจะเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความยึดมั่นผูกพันต่อวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล

3.4 สภาพแวดล้อมด้านอาคารสถานที่

สภาพแวดล้อมด้านอาคารสถานที่ของสถาบันการศึกษา หมายถึง สภาพแวดล้อมที่สามารถสัมผัสได้ และอำนวยความสะดวกสบายต่อการดำเนินชีวิตและการเรียนรู้ของนักศึกษา เช่น อาคารเรียน ถนน บริเวณ สนาม ห้องสมุด เป็นต้น รวมทั้งสภาพแวดล้อมที่อยู่รอบ ๆ สถาบันการศึกษาด้วย เช่น สถานที่ตั้งของสถาบันการศึกษา สภาพทั่วไปของชุมชนหรือเมืองรอบ ๆ สถาบันการศึกษา (Astin, 1993)

สภาพแวดล้อมด้านอาคารสถานที่ มีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อทุกคนที่อยู่ในสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อชีวิตความเป็นอยู่และการเรียนรู้ของนักศึกษา เพราะสภาพแวดล้อมมีผลต่อความรู้สึกของชีวิตมนุษย์ และมีอิทธิพลต่อการเสริมสร้างและหล่อหลอมบุคลิกภาพและพฤติกรรมของมนุษย์ การตกแต่งอาคารสถานที่และบริเวณให้มีส่วนเกื้อกูลต่อการเรียนรู้จะช่วยให้นักศึกษาเกิดความรู้สึกดี ร่มเย็น เป็นแรงจูงใจให้อยากมาสถาบันมีความรักหวงแหนและภูมิใจสถาบัน นอกจากนี้สภาพอาคารสถานที่ควรมีองค์ประกอบต่าง ๆ อย่างเหมาะสม เช่น ขนาด รูปร่าง แสงสี ทัศนียภาพ การจัดระเบียบภายในอาคาร เพื่อบ่งบอกถึงความสามารถทางการบริหารสถาบัน ในการหาทรัพยากรด้านการอำนวยความสะดวกให้แก่การเรียนการสอน การค้นคว้าส่งเสริมสมรรถภาพการทำงานของคนในสถาบันนั้น ๆ

ดังนั้นความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมสถาบันด้านอาคารสถานที่ น่าจะเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความยึดมั่นผูกพันต่อวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับนักศึกษาพยาบาลในชั้นปีที่ 3 - 4 ซึ่งส่วนใหญ่จะใช้ชีวิตอยู่ในหอพักในสถาบันการศึกษาเพื่อความสะดวกในการขึ้นปฏิบัติงานในยามวิกาล

4. การบูรณาการตนเอง

เมื่อนักศึกษาพยาบาลเข้ามาในสถาบันการศึกษาพยาบาล ความสอดคล้องผสมกลมกลืนระหว่างคุณลักษณะของนักศึกษา กับโครงสร้างและบรรทัดฐานหรือแนวปฏิบัติทางวิชาการของนักศึกษา รวมทั้งมาตรฐานความต้องการ ค่านิยม หน้าที่ความรับผิดชอบ บรรทัดฐานหรือแนวปฏิบัติทางสังคม จะทำให้นักศึกษาเกิดการบูรณาการตนเองทั้งในทางวิชาการและทางสังคมซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญและมีผลต่อความยึดมั่นผูกพันต่อเป้าหมายการศึกษา (Spady, 1971 และ Tinto, 1975) ซึ่งความยึดมั่นดังกล่าวมีความสัมพันธ์ในทางบวกที่สูงกับความยึดมั่นผูกพันต่อวิชาชีพ (Katz และ Kahn, 1978)

4.1 การบูรณาการตนเองทางวิชาการ

การแสดงออกทางวิชาการเป็นปัจจัยหนึ่ง ที่ทำให้นักศึกษาออกจากสถาบัน ก่อนสำเร็จการศึกษา (Spady, 1971) โดยเฉพาะการแสดงให้เห็นถึงการเกิดการบูรณาการทางวิชาการ ในระบบทางวิชาการของสถาบันไม่เพียงพอ ด้วยเหตุนี้การเกิดการบูรณาการตนเองทางวิชาการจึง เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญและมีผลต่อความยึดมั่นผูกพันต่อสถาบันและเป้าหมายการศึกษา (Tinto, 1975) ซึ่งการที่นักศึกษามีความยึดมั่นดังกล่าวสูง จะมีความสัมพันธ์ในทางบวกที่สูงกับความยึดมั่น ผูกพันต่อวิชาชีพ (Katz และ Kahn, 1978)

การบูรณาการตนเองทางวิชาการ Spady (1970) กล่าวว่า เป็นการผสมกลม กลืนระหว่างคุณลักษณะของนักศึกษากับระบบทางวิชาการของสถาบันใน 2 ลักษณะคือ 1. การ พัฒนาทางวิชาการ 2. การพัฒนาทางสติปัญญา เมื่อนักศึกษาเข้าไปในสถาบันอุดมศึกษา นักศึกษาจะเข้าไปสู่ระบบหนึ่งของสถาบันคือระบบทางวิชาการ แล้วเกิดปฏิสัมพันธ์กันระหว่างตัว นักศึกษากับระบบทางวิชาการของสถาบัน ผลจากการปฏิสัมพันธ์นี้จะเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ นักศึกษามีความผูกพันและคงอยู่หรือออกจากสถาบันก่อนสำเร็จการศึกษา เพราะจะก่อให้เกิดผล แก่นักศึกษาที่สำคัญ 2 ประการคือ คะแนนหรือเกรดที่นักศึกษาได้รับ ซึ่งถือว่าการพัฒนาการ ทางวิชาการและการพัฒนาทางสติปัญญาของนักศึกษา เกรดที่นักศึกษาได้รับนั้นถือว่าเป็น รางวัลหรือสิ่งตอบแทนภายนอกที่มองเห็นได้ชัดที่สุดที่ให้แก่นักศึกษา ซึ่งเข้ามามีส่วนร่วมหรือการ มีปฏิสัมพันธ์กับระบบทางวิชาการของสถาบัน เพราะเป็นสิ่งที่นักศึกษาสามารถใช้ให้เป็น ประโยชน์ได้เช่นเดียวกับทรัพยากรหรือสิ่งที่มองเห็นหรือจับต้องได้ ในการที่จะเลือกทิศทางการ ประกอบอาชีพนั้นและเพิ่มโอกาสที่จะประสบผลสำเร็จของนักศึกษา ส่วนการพัฒนาทางสติปัญญา นั้นอาจจะถือได้ว่ามีความสำคัญมากกว่าเกรดที่ได้รับ เมื่อพิจารณาถึงผลที่นักศึกษาได้รับจากการ ศึกษา เพราะเป็นส่วนหนึ่งของการที่จะทำให้การพัฒนานักศึกษาให้สมบูรณ์ จัดเป็นรางวัลที่ตอบ แทนภายในที่นักศึกษาได้รับจากระบบวิชาการของสถาบัน

ส่วน Tinto (1975) กล่าวว่า การบูรณาการตนเองทางวิชาการสามารถ วัดได้ จากเกรดที่นักศึกษาได้รับและการพัฒนาทางสติปัญญาของนักศึกษาในระหว่างที่ศึกษาอยู่ใน สถาบัน เกรดที่นักศึกษาได้รับมีส่วนสัมพันธ์โดยตรงกับโครงสร้างและแนวปฏิบัติมาตรฐานของ ระบบทางวิชาการที่นักศึกษาแสดงออกให้เห็นอย่างชัดเจนมากกว่าการพัฒนาทางสติปัญญา นอกจากนั้นยังเป็นส่วนหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงการประเมินผล และพิจารณาตัดสินจากระบบวิชาการ ซึ่งเป็นการประเมินผลวิธีหนึ่งเกี่ยวกับคุณลักษณะเฉพาะตัวของนักศึกษา และผลสัมฤทธิ์ของ นักศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับคุณค่าของระบบและวัตถุประสงค์ของระบบทางวิชาการของสถาบัน ดังนั้นเกรดที่ได้รับจึงสะท้อนให้เห็นทั้งในส่วนของความสามารถของนักศึกษาและความพึงพอใจ ของสถาบัน ซึ่งเป็นรูปแบบเฉพาะของพฤติกรรมทางวิชาการ การพัฒนาทางสติปัญญาเป็นส่วนที่

เกี่ยวข้องกับการแสดงตนของนักศึกษาแต่ละคนกับแนวทางที่ถือปฏิบัติของระบบทางวิชาการ เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้การพัฒนานุคลิกภาพของนักศึกษาสมบูรณ์ขึ้น ซึ่งเป็นผลสะท้อนมาจากการบูรณาการทางสติปัญญาเข้ากับระบบทางวิชาการของสถาบัน

สรุปได้ว่า การบูรณาการตนเองทางวิชาการเป็นผลมาจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างระบบทางวิชาการของสถาบัน สามารถวัดออกมาในรูปของการพัฒนาการทางวิชาการและทางสติปัญญา ดังนั้น การบูรณาการตนเองทางวิชาการน่าจะเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความยึดมั่นผูกพันต่อวิชาชีพของนักศึกษายาบาล

4.2 การบูรณาการตนเองทางสังคม

Spady (1971) กล่าวว่า บูรณาการตนเองทางสังคมเป็นความตั้งใจที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นเจ้าของหรือการเข้ากันได้เป็นอย่างดีของนักศึกษาในสถาบัน เป็นการปฏิบัติต่อกันที่ทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่อบอุ่นระหว่างบุคคลภายในสถาบัน เป็นการรับรู้เกี่ยวกับการลดความกดดันที่เกิดขึ้นจากความแตกต่างทางบรรทัดฐานหรือแนวปฏิบัติระหว่างนักศึกษาคนหนึ่งๆ กับเพื่อนนักศึกษาคนอื่น ๆ

ส่วน Tinto (1975) กล่าวว่า เมื่อนักศึกษาเข้าไปในสถาบันจะนำเอาลักษณะของตัวเองหลายอย่างเข้าไปด้วย เช่น ภูมิหลัง ค่านิยม และเมื่อนักศึกษาไปปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในสถาบันซึ่งมีคุณลักษณะที่แตกต่างออกไป ความสามารถของนักศึกษาที่ปรับคุณลักษณะของตนให้เข้ากันได้กับคุณลักษณะของคนอื่นในสถาบันจะช่วยให้เกิดการบูรณาการตนเองทางสังคมขึ้น ถ้าปรับได้มากก็ถือว่าเกิดการบูรณาการตนเองทางสังคมมากขึ้นด้วย และด้วยเหตุนี้การเกิดการบูรณาการตนเองทางสังคมของนักศึกษาครั้งแรก จะเกิดขึ้นได้หลายวิธีด้วยกัน คือ

1. การเข้าร่วมหรือการมีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อนอย่างไม่เป็นทางการ
2. การเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรแบบกึ่งทางการ
3. การปฏิสัมพันธ์กับอาจารย์และบุคลากรทางด้านการบริหารภายใน

สถาบัน

และความสำเร็จในการมีความสัมพันธ์กับบุคคลต่างๆของนักศึกษาตามวิธีการทั้ง 3 จะมีผลต่อระดับความมากน้อยในสิ่งต่อไปนี้ คือ

1. การติดต่อทางสังคม
2. การสนับสนุนช่วยเหลือจากเพื่อน
3. การสนับสนุนช่วยเหลือจากอาจารย์
4. ความผูกพันกันเป็นกลุ่มหรือโดยส่วนรวม

ซึ่งผลที่เกิดขึ้นในแต่ละกรณีถือว่าเป็น ผลตอบแทนหรือรางวัลทางสังคมที่มีความสำคัญที่จะกลายมาเป็นส่วนหนึ่งของการประเมินผลโดยทั่วไปของบุคคลหรือนักศึกษาเกี่ยวกับ

ผลได้ผลเสียที่ได้รับจากสถาบัน ซึ่งจะมีผลต่อความผูกพันต่อเป้าหมายการศึกษาและการประกอบอาชีพ ดังนั้นการบูรณาการตนเองทางสังคมน่าจะเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความยึดมั่นผูกพันต่อวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความยึดมั่นผูกพันต่อวิชาชีพของนักศึกษา

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความยึดมั่นผูกพันต่อวิชาชีพของนักศึกษา ส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยโดยอ้อมที่เกี่ยวข้องกับความยึดมั่นผูกพันต่อเป้าหมายการศึกษาและสถาบันการศึกษา ดังนี้

Hackman และ Dysinger (1970) ได้ศึกษาถึงความผูกพันต่อวิทยาลัยเพื่อใช้ในการพยากรณ์การคงอยู่หรือออกก่อนสำเร็จการศึกษาของนักศึกษา โดยใช้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษามิวนิคจำนวน 1,407 คน จากวิทยาลัยตอนกลางของภาคตะวันตก 3 แห่งในปีการศึกษา 1964-1965 พบว่า นักศึกษาที่คงอยู่ในวิทยาลัยส่วนมากจะมีความสามารถทางวิชาการสูง และมีความผูกพันต่อวิทยาลัยอยู่ในระดับตั้งแต่ปานกลางถึงระดับสูง ส่วนนักศึกษาที่มีความสามารถทางวิชาการสูงแต่มีความผูกพันต่อวิทยาลัยในระดับปานกลางถึงระดับต่ำ มีแนวโน้มที่จะย้ายไปเรียนที่วิทยาลัยอื่น หรือออกจากวิทยาลัยก่อนสำเร็จการศึกษา นักศึกษาที่มีความสามารถทางวิชาการต่ำแต่มีความผูกพันต่อวิทยาลัยอยู่ในระดับตั้งแต่ปานกลางถึงระดับสูง มีแนวโน้มที่จะคงอยู่ต่อไปจนกว่าวิทยาลัยจะให้ออกไป เนื่องจากได้รับเกรดต่ำกว่ามาตรฐานที่กำหนด สำหรับนักศึกษาที่มีความสามารถทางวิชาการต่ำและมีความผูกพันต่อวิทยาลัยในระดับปานกลางถึงระดับต่ำ มีแนวโน้มที่จะออกจากวิทยาลัยก่อนสำเร็จการศึกษา นอกจากนั้นความสอดคล้องกันระหว่างความต้องการและเป้าหมายของนักศึกษากับความต้องการและทรัพยากรต่างๆของวิทยาลัย มีผลต่อความผูกพันที่จะทำให้ นักศึกษาคงอยู่ในวิทยาลัยหรือออกจากวิทยาลัยก่อนสำเร็จการศึกษา

Spady (1971) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการออกจากสถาบันอุดมศึกษา ก่อนสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ของมหาวิทยาลัยชิคาโก ในปี 1965 พบว่า ความยึดมั่นผูกพันต่อเป้าหมายการศึกษาของนักศึกษามีผลทำให้โอกาสที่นักศึกษาจะออกจากสถาบันก่อนสำเร็จการศึกษาลดลง และ ภูมิหลังทางครอบครัว ความสามารถทางวิชาการ ความสอดคล้องกับบรรทัดฐานของสถาบัน เกรดที่ได้รับการพัฒนาทางสติปัญญา การสนับสนุนช่วยเหลือจากเพื่อน บูรณาการทางสังคม และความ หึงพ้อใจในสถาบัน มีผลโดยตรงต่อความผูกพัน

Munro (1981) ศึกษากรุปตัวอย่างซึ่งเป็นนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนในปี 1972 ของวิทยาลัยต่างๆ จำนวน 6,018 คน พบว่า เกรดที่ได้รับในการเรียนระดับมัธยมมีผลต่อความผูกพัน

ต่อสถาบันโดยผ่านทางกระบวนการทางวิชาการ ปณิธานทางการศึกษาของบิดามารดาและของ นักศึกษามีผลต่อความผูกพันต่อเป้าหมายการศึกษาที่จะสำเร็จการศึกษา

ตุลิต น้ำฝน (2529) ศึกษา การถ่ายทอดลักษณะความเป็นทหารกับความยึดมั่นผูกพัน ต่ออาชีพทหารของนักเรียนนายเรืออากาศ พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับความ ยึดมั่นผูกพันต่ออาชีพทหาร ได้แก่ การควบคุมโดยองค์กร เกียรติภูมิทหาร การถือปฏิบัติตาม การได้รับการยอมรับนับถือทางสังคม และความพึงพอใจในอาชีพทหาร

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภูมิหลัง

Brau และ Duncan (1967 อ้างใน Brusoski และคณะ, 1992) พบว่า การศึกษาของ บิดามารดามีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับระดับการศึกษาและความสำเร็จในงานอาชีพของบุตร

Flint (1992) พบว่า ระดับการศึกษาของบิดามารดา มีความสัมพันธ์กับการเลือกเรียนใน มหาวิทยาลัยของบุตร

Erlick และ Starry (1973 อ้างใน ลัดดา กิติวิภาต, 2530) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ระดับการศึกษาของบิดามารดากับระดับการศึกษาที่บุตรคาดหวัง พบว่า ถ้าบิดามารดามีการ ศึกษาระดับมหาวิทยาลัย บุตรก็มักจะคาดหวังว่าจะศึกษาระดับมหาวิทยาลัยหรือสูงกว่านั้น ถ้า บิดามารดามีการศึกษาระดับมัธยมปลาย บุตรก็จะคาดหวังว่าจะศึกษาระดับมหาวิทยาลัยหรือสูง กว่านั้น (แต่มีเปอร์เซ็นต์น้อยกว่ากลุ่มแรก) และถ้าบิดามารดามีระดับการศึกษาสูงสุดระดับประณม บุตรก็จะคาดหวังว่าจะศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเป็นอันดับสูงสุด

และจากการศึกษาของ มารศรี กองเกตุ (2523) และอรพิน แสงสว่าง (2536) พบว่า ระดับการศึกษาของบิดาเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการเลือกอาชีพของนักศึกษา แต่ระดับการศึกษา ของมารดาไม่มีผลกระทบต่อการเลือกอาชีพระดับการศึกษาของมารดา

Erlick และ Starry (1973 อ้างใน ลัดดา กิติวิภาต, 2530) ศึกษาพบว่า ความสำเร็จ ในการเรียนของบุตรมีความสัมพันธ์กับรายได้ของครอบครัวอย่างมาก

Bendro (1992) ได้ทำการศึกษาเรื่องเหตุผลและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกเรียนวิชา ชีพการพยาบาล พบว่า 2 ใน 3 มีความลังเลในการเลือกเรียนวิชาชีพการพยาบาลเพราะต้องเสีย ค่าใช้จ่ายในการเรียนสูง

นอกจากนี้ วัลลภา ตันติสุนทร (2534) ได้ศึกษาพบว่า รายได้ของครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเครียดของนักศึกษาพยาบาล โดยพบว่ากลุ่มที่มีรายได้ต่ำมีความเครียด มากที่สุด

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจในการศึกษา

ไชแสง ขวศิริ (2527) ศึกษาพบว่า แรงจูงใจในการศึกษาของนักศึกษาพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ข้อหนึ่งคือวิชาชีพการพยาบาลมีความมั่นคง สามารถหางานทำได้ร้อยละ 92

กนกพร หมูพยัคฆ์ (2528) ศึกษาพบว่า แรงจูงใจอย่างหนึ่งที่ทำให้นักศึกษาพยาบาล เรียนจนสำเร็จ คือ การได้รับแรงสนับสนุนของครอบครัว

จารุวรรณ ต.สกุล และฟาริดา อิบราฮิม (2536) ศึกษา พบว่า นักศึกษาพยาบาล จำนวนไม่น้อยที่เลือกเรียนวิชาชีพการพยาบาล เพราะรักและศรัทธาในอาชีพนี้ และได้รับการสนับสนุน ผลักดันจากพ่อแม่ ผู้ปกครอง ญาติพี่น้อง และบุคคลในครอบครัว

ภัทรอำไพ พิพัฒนานนท์ และอำไพวรรณ พุ่มศรีสวัสดิ์ (2538) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกศึกษาต่อสาขาพยาบาลศาสตร์ ของนักศึกษาที่ผ่านการสอบคัดเลือกเข้าศึกษาต่อในสาขาพยาบาลศาสตร์ ภาควิชาพยาบาลศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี จำนวน 165 คน พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาสาขาพยาบาลศาสตร์ ได้แก่ 1) อยากรช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ 2) ชอบ สนใจ ศรัทธา 3) มีงานทำ งานมั่นคง 4) ผู้ปกครองสนับสนุน 5) มีเกียรติ สังคมยอมรับ 6) ฝึกความรับผิดชอบ อดทน มีระเบียบ 7) เป็นประโยชน์ต่อตนเอง และครอบครัว 8) สาระของวิชาน่าสนใจ 9) ทำให้มนุษย์สัมพันธ์ดี และ 10) รายได้และสวัสดิการดี

แต่จากการศึกษาของ Stewens และ Walker (1993) พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมปลาย ส่วนใหญ่ร้อยละ 92.3 ไม่เลือกเรียนวิชาชีพการพยาบาล เพราะไม่ชอบวิชาชีพนี้ เนื่องจากเป็นงานที่ไม่น่าสนใจ ต้องชลูกอยู่กับคนเจ็บป่วยและคนใกล้ตาย และร้อยละ 86 เห็นว่า เป็นวิชาชีพที่ต้องทำงานจากคำสั่งแพทย์ นอกจากนี้ยังมีรายได้น้อยด้วย

และ Rawlins และคณะ (1991) ศึกษาพบว่า ครอบครัวและเพื่อนมีอิทธิพลน้อยต่อการเลือกเรียนวิชาชีพการพยาบาลในวิทยาลัยพยาบาลเซนต์แมรี่

งานวิจัยเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมสถาบันการศึกษา

Rice (1975) ศึกษาความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมสถาบันในมหาวิทยาลัยเปอร์ดู โดยใช้กลุ่มนักศึกษาจากคณะต่างๆของมหาวิทยาลัย พบว่า การรับรู้เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของมหาวิทยาลัย เป้าหมายในการศึกษา การจัดกิจกรรมต่าง ๆ บุคลิกภาพนักศึกษา และความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมมหาวิทยาลัยมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และพบว่า นักศึกษาส่วนมากพึงพอใจในมหาวิทยาลัยของตัวเอง และมีความมั่นใจว่าจะได้รับความสำเร็จในการศึกษาตามเป้าหมายทางการศึกษาที่มุ่งหวังไว้

Johnson (1975) ศึกษาเกี่ยวกับความขัดแย้งระหว่างความคาดหวังและการรับรู้จากการมีประสบการณ์ตรงของนักศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมมหาวิทยาลัยอินเดียพบว่าความขัดแย้งระหว่างความคาดหวังและการรับรู้เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมมหาวิทยาลัยเกิดขึ้นหลังจากที่นักศึกษาเข้าศึกษาในสถาบันได้แล้ว 1 ปี

Layman (1976) ได้ศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติของนักศึกษาใหม่ที่มีต่อสภาพแวดล้อมมหาวิทยาลัยแห่งรัฐโอคลาโฮมา พบว่า ความเป็นเลิศทางวิชาการ การมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันทั่วไปของมหาวิทยาลัย มีความสัมพันธ์กับนักศึกษาที่เต็มใจจะศึกษาในมหาวิทยาลัยมากกว่านักศึกษาที่ไม่มีความเต็มใจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และยังพบว่า สภาพแวดล้อมสถาบันจะส่งผลต่อบุคลิกภาพของนักศึกษาทั้งในด้านความเป็นเลิศทางวิชาการและความมีระเบียบวินัย

ดุขฎิ สรรประดิษฐ์ (2529) ศึกษาทัศนคติของนักศึกษาพยาบาลที่มีต่อสภาพแวดล้อมสถาบันการศึกษาพยาบาลในเขตกรุงเทพมหานคร 4 ด้าน คือ ด้านการเรียนการสอน ด้านการบริหาร ด้านกลุ่มเพื่อน และด้านอาคารสถานที่ พบว่า นักศึกษาพยาบาลมีทัศนคติโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อเปรียบเทียบทัศนคติของนักศึกษาแต่ละชั้นปี พบว่า ทัศนคติโดยรวมไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีความแตกต่างกันด้านกลุ่มเพื่อน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบูรณาการตนเอง

Tinto (1975) ได้รวบรวมงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบูรณาการตนเอง สรุปได้ว่าการบูรณาการตนเองทางวิชาการและสังคม เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการให้พยากรณ์ความยึดมั่นผูกพันของนักศึกษา

Pascarella และ Terenzini (1979) ศึกษาพบว่า เกรดที่ได้รับ การติดต่อพบปะกับอาจารย์อย่างไม่เป็นทางการเพื่อให้ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับรายวิชาต่างๆ และอภิปรายเกี่ยวกับเนื้อหาวิชาความรู้ต่างๆ มีผลต่อการบูรณาการทางวิชาการของนักศึกษา ส่วนความสัมพันธ์กับเพื่อน ความสัมพันธ์อย่างไม่เป็นทางการกับอาจารย์ และการขัดเกลาทางสังคมอย่างไม่เป็นทางการมีผลต่อการบูรณาการทางสังคม และทั้งสองกรณีดังกล่าวส่งผลต่อความยึดมั่นผูกพันต่อเป้าหมายการศึกษาของนักศึกษา และในปี 1980 พบว่า คุณลักษณะภูมิหลังของนักศึกษามีผลต่อความยึดมั่นผูกพันโดยผ่านการบูรณาการตนเองทางวิชาการและทางสังคมด้วย

Munro (1981) พบว่า การบูรณาการทางวิชาการของนักศึกษามีผลต่อความยึดมั่นผูกพันต่อเป้าหมายการศึกษาและอาชีพ

จากการศึกษาแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จะพบว่า การศึกษาเกี่ยวกับความยึดมั่นผูกพันต่อวิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลในประเทศไทย ยังไม่ปรากฏ ผู้วิจัยจึงได้สนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับความยึดมั่นผูกพันต่อวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล โดยคัดเลือกปัจจัยที่คาดว่า

สัมพันธ์กับความยืดหยุ่นผูกพันต่อวิชาชีพ แบ่งเป็น 4 ปัจจัย คือ ภูมิหลัง แรงจูงใจในการศึกษา ความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมสถาบัน และการบูรณาการตนเอง โดยมีกรอบแนวคิดในการทำวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภูมิหลัง

- ระดับชั้นปีการศึกษา
- ระดับการศึกษาของบิดา
- ระดับการศึกษาของมารดา
- รายได้เฉลี่ยของครอบครัว

แรงจูงใจในการศึกษา

- เหตุจูงใจในการเข้าศึกษา
- ความคาดหวังในผลลัพธ์จากการศึกษา

ความพึงพอใจในต่อสภาพแวดล้อมสถาบัน

- ด้านกลุ่มเพื่อน
- ด้านการเรียนการสอน
- ด้านการบริหาร
- ด้านสถานที่

การบูรณาการตนเอง

- ด้านวิชาการ
- ด้านสังคม

ความยึดมั่นผูกพันต่อวิชาชีพ

- ความเชื่อถือและยอมรับเป้าหมายและค่านิยมของวิชาชีพ
- ความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายามอย่างมากที่จะปฏิบัติงานเพื่อวิชาชีพ
- ความต้องการที่จะรักษาความเป็นสมาชิกของวิชาชีพ